

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**İLKOKUL 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
YARDIMSEVERLİK DEĞERİNİN YARATICI
DRAMA YÖNTEMİYLE KAZANDIRILMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Berna YILMAZ

Doç. Dr. Adem BELDAĞ

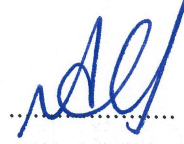
Danışman

**RİZE
2019**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalında, Berna YILMAZ tarafından hazırlanan “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik Değerinin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Kazandırılması” adlı araştırma, [16/07/2019] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

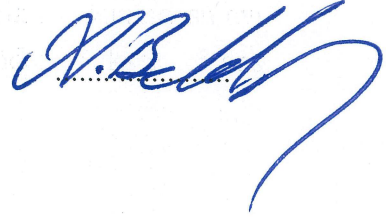
Başkan: Doç. Dr. Ayşegül OĞUZ NAMDAR

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Kerem ÇOLAK

Üye : Doç. Dr. Adem BELDAĞ

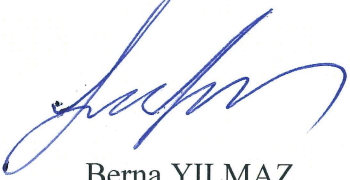
30.7/2019

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 16/07/2019

Berna YILMAZ

ÖN SÖZ

Sosyal bilgiler dersine ve öğretmenlerine bireyi hayata hazırlama noktasında önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Demokratik haklarının bilincinde olan iyi bir vatandaş, evrensel değerleri özümsemiş vatanına, milletine ve insanlığa faydalı bir birey aslında bütün devletlerin hayalidir. Günümüzde dünyada insanî değerlerin yaşanma ve yaşatılması noktasında üstesinden gelinemeyen problemlerle karşılaşmaktadır. Yeni nesle değerlerin kazandırılması ve bu konuda bir farkındalık oluşturmak için okullarda çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Araştırmada soyut bir konu olan “değerler”in kazandırılmasında hayatın içinden ve eğlenceli bir yöntem olan yaratıcı drama uygulamalarıyla yardımseverlik değerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerin alana olumlu katkılar yapacağı düşünülmektedir.

Yüksek lisans tez çalışmamın başından itibaren değerli fikirleriyle bana yol gösteren ve çalışmada beni cesaretlendiren kıymetli danışmanım Doç. Dr. Adem BELDAĞ’a teşekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecinde yardımlarını esirgemeyen sınıf öğretmeni Pınar AYDIN KAYA’ya, rehber öğretmen Esra DEMİRHAN’a, uygulamayı yaptığım okulun öğretmenlerine ve idarecilerine teşekkür ederim. Varlığıyla hayatıma “değer” katan biricik oğlum Ömer Bera’ya tezimin yazım sürecinde gösterdiği sabrından ötürü ve araştırma sürecinde hep yanımda olan sevgili eşim Dr. İsa YILMAZ’a teşekkür ederim.

Berna YILMAZ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
ÖZET	8
ABSTRACT.....	9
KISALTMALAR LİSTESİ	10
TABLolar LİSTESİ.....	11
ŞEKİLLER LİSTESİ	13
GİRİŞ	14

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	19
1.1. Değer Kavramı.....	19
1.1.1. Değerlerin Özellikleri.....	20
1.1.1.1. Değerlerin İşlevleri.....	21
1.1.1.2. Değerler Eğitimi	22
1.1.2. Değer Öğretimi Yaklaşımları.....	22
1.1.2.1. Ahlaki Muhakeme (Ahlaki İnkilem) Yaklaşımı.....	22
1.1.2.2. Değer Analizi Yaklaşımı	23
1.1.2.3. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin) Yaklaşımı	24
1.1.2.4. Değer Açıklama Yaklaşımı (Değer Belirginleştirme).....	24
1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi.....	25
1.1.4. Drama ve Türleri	26
1.1.4.1. Psikodrama	27
1.1.4.2. Sosyodrama	28
1.1.4.3. Yaratıcı Drama	28
1.1.5. Eğitimde Dramanın Önemi	30
1.1.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları	30
1.1.6.1. Isınma/Hazırlık	31
1.1.6.2. Canlandırma	31

1.1.6.3.	Değerlendirme/tartışma	31
1.1.7.	Yardımseverlik Değeri	32
1.2.	KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	33
1.2.1.	Değerler Eğitimi ve Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar	33

İKİNCİ BÖLÜM

2.	YÖNTEM	40
2.1.	Araştırmanın Modeli	40
2.2.	Araştırmanın Çalışma Grubu	41
2.3.	Araştırmacının Rolü.....	42
2.4.	Veri Toplama Araçları	42
2.4.1.	Yardımseverlik Tutum Ölçeği.....	42
2.4.2.	Öğrenci Günlükleri.....	43
2.4.3.	Gözlem Formu	43
2.5.	Uygulama Süreci.....	44
2.6.	Verilerin Analizi	46
2.6.1.	Nicel Verilerin Analizi	46
2.6.2.	Nitel Verilerin Analizi.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.	BULGULAR VE YORUM	49
3.1.	Nicel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum	49
3.2.	Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum	50
3.2.1.	Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Bulgular	51
3.2.1.1.	Birinci Oturuma İlişkin Bulgular.....	51
3.2.1.3.	İkinci Oturuma İlişkin Bulgular	53
3.2.1.3.	Üçüncü Oturuma İlişkin Bulgular	56
3.2.1.4.	Dördüncü Oturuma İlişkin Bulgular.....	59
3.2.1.5.	Beşinci Oturuma İlişkin Bulgular.....	62
3.2.1.6.	Altıncı Oturuma İlişkin Bulgular.....	68
3.2.2.	Gözlem Formundan Elde Edilen Bulgular	71
3.2.2.1.	Birinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri.....	71
3.2.2.2.	İkinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri	73
3.2.2.3.	Üçüncü Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri	74

3.2.2.4.	Dördüncü Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri.....	76
3.2.2.5.	Beşinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri.....	78
3.2.2.6.	Altıncı Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri.....	80
	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
	KAYNAKLAR	88
	EKLER.....	97
	EK1: Yardımseverlik Tutum Ölçeği.....	97
	EK2: Yaratıcı Drama Ortam Gözlem Formu.....	98
	EK 3: Ders Planları	99
	Uygulama 1.....	99
	Uygulama 2.....	101
	Uygulama 3.....	103
	Uygulama 4.....	105
	Uygulama 5.....	107
	Uygulama 6.....	108
	EK 4: Uygulama İzin Talebi	110
	EK 5: Uygulama İzin Onayı	111
	EK 6: Ölçek Kullanım İzni	114
	ÖZ GEÇMİŞ	115

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Adem BELDAĞ

Hazırlayan: Berna YILMAZ

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 115

ÖZET

İLKOKUL 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARDIMSEVERLİK DEĞERİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE KAZANDIRILMASI

Bu çalışmada, ilkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin yaratıcı drama yöntemine dayalı etkinliklerle öğretiminin, öğrencilerin yardımseverlik tutumlarına etkisini ve öğrenciler tarafından sürecin nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Karma yönetime göre modellenen araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desene göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Van ili İpekyolu merkez ilçesindeki bir ilkokulda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney grubu (4/D) ve kontrol grubunda (4/B) 30 öğrenci olmak üzere toplamda 60 öğrenci araştırmada yer almıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Yardımseverlik Tutum Ölçeği” yaratıcı drama etkinliklerinden hareketle “Öğrenci Günlükleri” ve “Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonunda kontrol ve deney grubunun yardımseverlik tutum puanları arasında ön testte anlamlı fark olmadığı, son testte ise deney grubu lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin, yardımseverlik değerinin öğretimini kolaylaştırdığı, öğretim sürecini eğlenceli hâle getirdiği ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi desteklediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler dersi, yaratıcı drama, yardımseverlik, değerler eğitimi.

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Elementary Education

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Adem BELDAĞ

Author: Berna YILMAZ

Year: 2019

Pages: 115

ABSTRACT

GAINING THE VALUE OF HELPFULNESS THROUGH CREATIVE DRAMA IN 4TH GRADE PRIMARY SCHOOL SOCIAL STUDIES COURSE

In this study, it was aimed to determine the impact of the teaching of the value of helpfulness on the Creative Drama Method in the fourth grade social studies course and how it is evaluated by the students. Quantitative and qualitative research methods were used in the study, which was modeled according to the Mixed Method. The research is designed according to the parallel pattern that converges from Mixed Method patterns. The study group of the study consists of fourth grade students studying at a primary school in the central district of İpekyolu, Van. A total of 60 students (30 students in the experimental group (4/D) and control group (4/B) participated in the study. In this study, “Helpfulness Attitude Scale”, “Student Diaries” ,and “Observation Form” were used as data collection tools. At the end of the study, it was seen that the helpfulness attitude scores of the control and experimental groups have not a significant difference in the pre-test, but in the post-test, it was found that they differ significantly in favor of the experimental group. It has been observed that creative drama activities have facilitated the teaching of the value of helpfulness, made the teaching process fun and supported learning through experience.

Keywords: Social studies course, creative drama, helpfulness, values education.

KISALTMALAR LİSTESİ

%	:Yüzde
bt	:Belirsiz Tarih
Ed.	:Editör
F	:Frekans
LÖSEV	:Lösemili Çocuklar Vakfı
MEB	:Millî Eğitim Bakanlığı
N	:Öğrenci Sayısı
P	:Anlamlılık Derecesi
ss	:Standart Sapma
T	:t değeri (t- testi için)
TEMA	:Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
$\bar{x}$	:Aritmetik Ortalama
YDE	:Yaratıcı Drama Etkinlikleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	41
Tablo 2. Uygulama Sürecine İlişkin Bilgiler	46
Tablo 3. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları	49
Tablo 4. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları	50
Tablo 5. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları	50
Tablo 6. Öğrencilerin “Dramada en çok neyi beğendiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	51
Tablo 7. Öğrencilerin “Dramada hangi rolü isterdiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	52
Tablo 8. Öğrencilerin “Etkinlikte neler hissettiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları ..	52
Tablo 9. Öğrencilerin “Doktor Ayşe’nin yerinde olsaydınız ne yapardınız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	54
Tablo 10. Öğrencilerin “Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	55
Tablo 11. Öğrencilerin Daha Önce Kermese Katılıp Katılmadıklarına İlişkin Yanıtları	56
Tablo 12. Öğrencilerin Kermesin Kimler İçin Yapılabileceğine İlişkin Yanıtları ..	57
Tablo 13. Öğrencilerin “Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	58
Tablo 14. Öğrencilerin “Siz hangi şapkayla düşünmek isterdiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	58
Tablo 15. Öğrencilerin “Niçin kan bağışı yaparız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları ...	59
Tablo 16. Öğrencilerin “Kan vermek için hangi şartları taşımak gerekir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	60
Tablo 17. Öğrencilerin “Mehmet’in yerinde olsaydınız ne yapardınız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	61
Tablo 18. Öğrencilerin “Drama etkinliğinde ne hissettiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	62

Tablo 19. Öğrencilerin “Hayvanlara yardım eden kuruluşlar hangileridir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	63
Tablo 20. Öğrencilerin Hayvanları Korumayla İlgili Yazdıkları Sloganlar	64
Tablo 21. Öğrencilerin “Gelecek kış hayvanlara nasıl yardımcı olmak istersiniz? Sorusuna İlişkin Yanıtları	65
Tablo 22. Öğrencilerin “Yaralı bir hayvan bulsanız ne yaparsınız? Sorusuna İlişkin Yanıtları	66
Tablo 23. Öğrencilerin Sesini Duyurmak İstedikleri Hayvanlara İlişkin Cevapları.....	67
Tablo 24. Öğrencilerin “Yardıma muhtaç birisine yardım ettiniz mi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	68
Tablo 25. Öğrencilerin “Yardıma ihtiyacı olan kişilere hangi kurum ve kuruluşlar destek olur?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	69
Tablo 26. Öğrencilerin “Canlandırmada neler hissettiniz, yardıma muhtaç kişileri mutlu etmek ve onlara destek olmak nasıl bir duyguydu?” Sorusuna İlişkin Yanıtları	70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Birinci oturuma ilişkin görsel-1.....	71
Şekil 2. Birinci oturuma ilişkin görsel-2.....	72
Şekil 3. İkinci oturuma ilişkin görsel-1	73
Şekil 4. İkinci oturuma ilişkin görsel-2	74
Şekil 5.Üçüncü oturuma ilişkin görsel-1	75
Şekil 6. Üçüncü oturuma ilişkin görsel-2	76
Şekil 7. Dördüncü oturuma ilişkin görsel-1.....	77
Şekil 8. Dördüncü oturuma ilişkin görsel-2.....	78
Şekil 9. Beşinci oturuma ilişkin görsel-1.....	79
Şekil 10. Beşinci oturuma ilişkin görsel-2.....	79
Şekil 11. Altıncı oturuma ilişkin görsel-1.....	80
Şekil 12. Altıncı oturuma ilişkin görsel-2.....	81

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Günümüzde teknolojiye çok hızlı değişim, toplum hayatını dolayısıyla bireyleri çok boyutlu olarak etkilemekte ve bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Geçmişte toplumda konuşulmaya bile değer bulunmayan birçok husus şimdilerde en önemli problemlerden olmuştur. Köyden kente göçle başlayan bu süreçte aile bağlarından komşuluk ilişkilerine kadar çoğu konuda bozulmaların olduğu bireyler tarafından sürekli şikâyet edilmektedir. Ayrıca gazetelerde, televizyonlarda ve sosyal medyada toplumsal değerlere uymayan ve kültürü yansıtmayan konularla/haberlerle karşılaşmaktadır. “Değer, insanların etik ya da uygun davranışlar hakkında, neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin istenilir neyin alçakça olduğu konusunda taşıdıkları fikirleri gösterir” (Sosyoloji Sözlüğü, 1999: 133). Türkçe Sözlük’te değer “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2010: 607) olarak açıklanmaktadır. Demirtaş (2009: 4) değerlerin bünyesinde toplumsal yapıyı ve insan ilişkilerini düzenleyen temel kuralları barındırdığını ve değerlerin bireylere kazandırılmasının, gelecek kuşaklara aktarılmasının ve sürekliliğinin sağlanmasının toplumların en öncelikli hedeflerinden olduğunu belirtmiştir. Değerlerin kazandırılmasında okullara çok önemli görevler düşmektedir. İlkokulda özellikle hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinde değerler çok yönlü olarak bireylere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018)’nda değerler, temel insani özelliklerimizi oluşturan ve günlük yaşamda karşılaştığımız problemlerin üstesinden gelmede yardımcımız olan gücün kaynağı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca yaşadığı toplumun değerlerini özümseyip bunları yaşantısına aktaran bireylerin o toplumun geleceğinin inşasında çok önemli konumda oldukları da bilinmektedir. Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik öğretim programlarındaki kök değerlerdir.

Okullarda verilen önemli eğitimlerden biri hâline gelen değer eğitiminin soyut kavramlardan oluşmasından dolayı, öğrenci özelliklerinin, öğrenme tarzlarının, hazır bulunuşluk düzeylerinin, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerinin göz önüne alınması gerekmektedir (Yarar Kaptan, 2015: 2). 2005’te öğretim programlarında ilk kez vurgulanan değer eğitimi, günümüze kadar gelen süreç içerisinde farklı derslerin öğretim programlarına girmeye başlamış ve son olarak 2017 ve 2018 yıllarında güncellenen temel eğitim ve ortaöğretim programlarının tamamında önemli bir başlık olarak yer almıştır (Beldağ, 2019: 137).

İyi ve verimli bir değer eğitiminin sonunda bireylerden beklenenler (Ulusoy ve Arslan, 2014):

- İyi ve kötünün ayırımına varma
- Toplumun temel değerlerini benimseme ve yön verme
- Davranışlarını kontrol etme
- Kararlarında adaletten yana olma ve liyakati esas alma
- Davranışlarında, hâl ve hareketlerinde ölçülü olma
- Evrensel değerleri özümseyip insanları ötekileştirmemidir.

Değerler eğitiminde başarılı olabilmek için bireylerin sahip olduğu değerlerin derecesini de bilmek gerekmektedir. Öğrencilere sürekli telkin edilen “dürüst olun, saygılı olun, yardımsever olun, iyilik taraftarı olun” gibi sözler istenilen davranışları ortaya çıkarmada etkili olamamaktadır (Dilmaç, 1999). Ayrıca değerlerin öğretiminde hayatın içinden, bireyin yaşantısından belli kesitlerden hareketle iyi tasarlanmış öğrenme ortamları etkili öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Yaratıcı dramının, gerçek hayattan çok farklı konuları öğrenme ortamlarına taşıyabilmesi, bireyin aktif katılımını esas alması ve demokratik bir öğrenme ortamı içermesinden dolayı değer öğretiminde kolaylıkla kullanılabilir (Demirtaş, 2009). Yaratıcı dramada, katılımcıların geçmiş yaşantılarından hareketle belli tekniklerden yararlanarak bir fikrin, düşüncenin canlandırılması durumu söz konusudur (Adıgüzel, 2014). Drama lideri ya da öğretmen farklı yaklaşımlarla derslerde yaratıcı drama içeriğini, eğitim programını oluşturan öğeleri dikkate alarak seçebilir (Üstündağ, 1997: 19-20).

Toplumdaki hızlı değişimin neticesinde ebeveynler, öğretmenler, idareciler ve yetkililer yaşanan bu değer karmaşasına çözüm bulmaya çalışmaktadır.

Türkiye’de eğitimin paydaşları tarafından değerler eğitimi teşvik edilmeye başlanmış ve öğretim programlarında da kendine yer bulmuştur. Okullarda her ne kadar yeterli olduğu söylenemese de konuyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda üniversitelerde farklı bölümlerde teorik ve uygulamalı olarak değerler konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Değerler eğitiminde yapılan nitelikli çalışmalar konunun gündemde tutulmasını sağlamakta ve ilgililere yol gösterici olmaktadır. Öğrencileri hayata hazırlayan sosyal bilgiler dersinde konunun çok boyutlu olarak ele alınıyor olması ve bu eğitimin okulun ilk sınıflarından itibaren başlaması gerektiği yönündeki kabul bu araştırmanın yapılması fikrine temel teşkil etmektedir. Bu bakımdan günümüzde toplum yaşamında önemli bir yeri olan yardımseverlik değerinin ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle kazandırılması konusu ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin yaratıcı drama yöntemine dayalı etkinliklerle öğretiminin öğrencilerin yardımseverlik tutumlarına etkisini ve süreci nasıl değerlendirdiklerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarına ilişkin anlamlı bir fark var mıdır?
4. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerle öğretimine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
5. Gözlem yapılan öğrencilere, sürece ve ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin bulgular nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Günümüz toplumlarının en büyük uğraşlarından ve amaçlarından biri teknolojik olarak gelişmek ve ilerlemektir. Bunun yanında toplumlar geleceklerini emanet edebilecekleri nesillerin yetişmesi için de ayrıca uğraşmaktadırlar. İnsanın eğitilmesi, iyi bir birey, iyi bir vatandaş olması, hak ve sorumluluklarının farkında olması ve evrensel değerleri benimseyip yaşayabilmesi konularının üzerinde ilgili kişi(ler), kurum ve kuruluşlarca durulmaktadır. Beldağ (2012) okulların değerlerin kazandırılmasında önemli bir görevi yerine getirdiğini belirtmiştir. Ayrıca okulların öğrencilerin kişiliğine ve geleceğine yön veren sosyal ortamlar olduğu ve okullarda değerlerin kazandırılmasında sosyal bilgiler dersine önemli görevler düştüğünü ifade etmiştir. Aktepe (2010) de toplumda değerler eğitimine her geçen gün daha çok ihtiyaç duyulduğunu belirterek okullarda değerlerin etkinliklere dayalı olarak verilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda *“araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekânı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama”* (MEB, 2018: 9) becerilerinin kazandırılması amaçlanmıştır. Öğrencileri hayata hazırlayan, değerlerin kazandırılmasında önemli bir görevi üstlenen sosyal bilgiler dersinde yine bizzat bireyin kendi yaşantısından yola çıkan ve demokratik öğrenme ortamları oluşturarak hayatı sınıf ortamına taşıyabilen yaratıcı drama çalışmalarının birlikte ele alınıp eğitim ortamlarında kullanılması faydalı sonuçlar doğuracaktır.

Öncelikle bu araştırma, uygulamanın yapıldığı sınıfın öğrencilerinde yardımseverlik değeri konusunda bir farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Yardımseverlik değerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının süreci eğlenceli hâle getirmesi ve öğrencilerin derse olan katılımlarını ve tutumlarını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Soyut olan yardımseverlik değerinin yaratıcı drama yöntemiyle öğrencilerin zihinlerinde

somutlaştırılmasına katkı sağlanacaktır. Bu çalışmada süreç boyunca uygulanan yardımseverlik temalı özgün yaratıcı drama etkinliklerinin sosyal bilgiler derslerinde öğretmenlere yardımcı bir materyal olabileceği, bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalara fikir verebileceği ve farklı değerlerin öğretiminde de yaratıcı drama yönteminin kullanılması için örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Varsayımı

1. Öğrencilerin ölçekteki soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, çalışmaya gönüllü olarak katılan 60 dördüncü sınıf öğrencisiyle,
2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan “yardımseverlik” değeriyle ilgili yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanmış ders planları ve bunların uygulanmasıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Değer: “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, olanla olması gereken ayrımını içeren ölçüdür” (Aydın ve Akyol Gürler, 2014: 1).

Değerler eğitimi: Değerler eğitimi, öğrencilerin değerlerin anlaşılması ve bu konudaki bilgilerini geliştirmek için açık ya da örtülü okul temelli aktiviteyi ifade eder (Curriculum Corporation, 2003).

Yardımseverlik: Yardım etme konusunda hazır olma niteliği (Lexico, 2019).

Yaratıcı drama: “Yaratıcı drama; bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe, şimdi ve burada ilkesine, -mış gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır” (Adıgüzel, 2014: 43).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışılan konu ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturularak değer kavramı, değerlerin özellikleri, işlevleri, değerler eğitimi, değer öğretim yaklaşımları, sosyal bilgiler dersinde değer eğitimi, drama kavramı ve türleri, dramanın tarihi gelişimi, yaratıcı dramanın uygulama basamakları, değerlerin yaratıcı drama yöntemiyle aktarımı konularına değinilecektir.

1.1. Değer Kavramı

Değer kavramı son yüzyılda sosyal bilimler alanında en çok tartışılan konulardan olmuştur. Farklı bilim dallarından araştırmacılar bu konuyu ele alıp kendi pencerelerinden inceleme ve değerlendirme uğraşındadır (Bacanlı, 1999). Aydın ve Akyol Gürler (2014) değeri “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, olanla olması gereken ayrımını içeren ölçü” şeklinde tanımlamıştır. Türkçe Sözlük’te değer “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” (Türk Dil Kurumu, 2010: 607) olarak açıklanmıştır. Ulusoy ve Arslan (2014) bireyin kendi dışındaki şahısların ve nesnelerin değerlerini ölçmede dikkate aldığı kriterlerin değerler olduğunu ifade etmiştir.

Schwartz (1994) değerleri, bireyin veya başka bir sosyal varlığın hayatında yol gösterici temel düşünce olarak hizmet eden, önem durumuna göre değişen, arzu edilebilir hedefler olarak tanımlamıştır. “Ahlaki davranış açısından değer, bir kimsenin çeşitli insanları, insanlara ait nitelikleri, istek ve niyetleri, davranışları değerlendirirken başvurduğu bir kriterdir” (Güngör, 2000: 28). Bilsky ve Schwartz (1994) değerleri, davranışlarını koordine etmek için insanların hangi amaçlarla iletişim kurmaları gerektiği hakkındaki hedeflerinin veya motivasyonlarının bilişsel sunumları olarak açıklar.

1.1.1. Değerlerin Özellikleri

Değerler, insanların etik ya da uygun davranışlar hakkında, neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin istenilir neyin alçakça olduğu konusunda taşıdıkları fikirleri gösterir (Sosyoloji Sözlüğü, 1999: 133-134). Günümüzde yaşanan ahlaki bunalımlar, şiddete ve çığara dayalı olaylar bireylerdeki değer algısının olumsuz yansımalarıdır. İnsanların birlikte yaşamasının ve insanlığın varlığının en belirgin teminatı sahip olunan değerlerdir (Aydın ve Akyol Gürler, 2014).

Değerler, insana özgü, insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan ayıran bir nitelik taşır. Değerler kişilere doğru bilmesinde, doğru düşünme, doğru değerlendirmesinde, doğru eylem içinde olduğunu görebilmesinde yardımcı olmaktadır (Kuçuradi, 1995; akt. Dilmaç, 1999: 13). Değerler kişiye özgü inançlar olup insanların yaşamlarında gidilecek yönü belirleyen pusulalardır. Değerler bireyin hayatını yönlendirir ve davranışları anlamada kişilere yardımcı olur. Değerlerin oluşmasında ilk olarak anne ve baba daha sonra çevre etkilidir. Gençlerin değer yargılarının oluşmasında örnek aldıkları ünlülerin etkisi büyüktür (Robbins, 1993).

“Değer” ile “değerler” ayrı ayrı şeylerdir. “Değerler” bir şeydir, var olan imkânlardır; “değer” ise bir şeyin değeridir; bir şeyin bir çeşit özelliğidir. Bu bakımdan değerleme, değerlerin gerçekleşmesi olup bir eylem veya bir eserdir; değerlendirme ise insanın ve insanla ilgili var olan her şeyin değerinin gösterilmesidir. Değerlerin değerlendirilmesi felsefenin işi; değerlere değer biçmekse morallerin, estetiklerin işidir (Kuçuradi, 1971: 56).

Ayrıca Güngör (2000) genel olarak değerlerin özelliklerini şöyle açıklamaktadır:

- Değerler birbirinden bağımsız değildir.
- Değerler zihnî muhtevanın başlıca unsurlarıdır.
- Değerler arasında bir uzlaşma vardır.
- Değerler arasında üstünlük ve öncelik ilişkisi bulunmaktadır.

“Değerler toplumun mevcudiyeti, beraberliği, işleyişi ve devamlılığı için toplumun neredeyse tamamı tarafından tasdik edilmiş temel kaide ve kurallardır. Değerler toplumdaki ideal olan düşünce ve davranış kalıplarını ortaya koyar” (Ulusoy ve Arslan, 2014: 5).

Bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü, bir kimseye özgü belirgin özellik (TDK, 2010: 1449) olarak açıklanan kişilik kavramının değer kavramıyla arasındaki farkın ortaya konulması konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır (Bilsky ve Schwartz, 1994):

- Kişilik özellikleri, tipik olarak gözlemlenen davranış kalıplarının tanımları olarak görülürken, değerler davranışların, insanların ve olayların arzu edilebilirliğini değerlendirmek için kullanılan ölçütlerdir.
- Kişilik özellikleri bireylerin sergiledikleri karakteristik özelliklere göre değişirken değerler bireylerin belirli hedeflere atfettiği önem açısından farklılık gösterir.
- Kişilik özellikleri insanların nasıl biri olduklarını, niyetlerini göz önüne almadan eylemleri tanımlar, değerler ise bireylerin bilinç için uygun olan kasıtlı hedeflerini ifade eder.

1.1.1.1. Değerlerin İşlevleri

Bir şeyin arzu edilen/edilmeyen, doğru/yanlış, iyi/kötü ya da güzel/çirkin olduğuna ilişkin yargılar değerlerin rehberliğinde verilir (Ulusoy ve Arslan, 2014). Değerler şahısları sadece istek ve inançlarda değil, aynı zamanda bütün toplumları politikalarda, uyulması gereken kurallarda ve uygulamalarda etkileyip şekillendirir (Vauclair, Hanke, Fischer ve Fontaine, 2011). Aynı zamanda davranışları, karar vermeyi ve dikkati şekillendirir çünkü insanlar önemli gördükleri şeye katılırlar (Peterson ve Deal, 2002).

İnsanlara sadece sahip oldukları ya da bizim için yapabileceklerinden ötürü değer vermemeliyiz. Kendimizin ve başkalarının gelişmesi aynı zamanda toplumun iyiliği için insanların birbirleriyle olan ilişkilerine değer vermek gerekir. Bunun için (DfEE and QCA, 1999)'a göre yapılması gerekenler:

- Çocuklar dâhil herkese saygı duymak
- İnsanları önemsemek ve iyi niyet göstermek
- İnsanların değerli olduklarını hissettirmek
- İnsanlara karşı sadık olmak ve güvenlerini kazanmak
- Başkalarıyla iş birliği içinde çalışmak
- Başkalarının mahremiyetine ve mülküne saygı duymak

- İhtilafları barışçıl yollardan çözmektir.

1.1.1.2. Değerler Eğitimi

Günümüzde ailesinde yeterince değer eğitimi alamamış bireylerin eksikliklerinin giderilmesinde okullara çok büyük görevler düşmektedir. Milletlerin gelecekte var olma serüvenlerinde değerlerin yeni kuşaklara aktarılması konusu çok önemli bir yere sahiptir (Ekşi, 2003).

Okullarda öğretim programları yoluyla değerlerin aktarımı farklı yollarla yapılmaktadır. Öğrencilere aktarılacak değerlerin neler olduğu ve bunların nasıl aktarılacağı belli ilkeler doğrultusunda yapılmalıdır (Akbaba-Altun, 2003). Değerler eğitimi, öğrencilerin değerlerin anlaşılması ve bu konudaki bilgilerini geliştirmek için açık ya da örtülü okul temelli aktiviteyi ifade eder. (Curriculum Corporation, 2003). Lovat ve Clement (2008)'in belirttiği gibi değerlerin olmadığı bir öğretim süreci kaliteli olamayacaktır.

Değerler eğitimi, alanında uzman kişiler tarafından kuralına göre yapıldığında bireyin gelişimi için önemli katkılar sunabilmektedir. Aksi bir durumda ise istenmeyen durumlarla karşılaşılabilir (Keskin, 2008). Yeşil ve Aydın (2007) değerler eğitiminde başarıya ulaşabilmek için süreçte uygulamaya dayalı ve yaşantıyı merkeze alan yöntemlerin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Değerler, aileden başlayarak daha sonra okulda ve çevrede bizzat tecrübe edilerek bireylere kazandırılmalıdır.

1.1.2. Değer Öğretimi Yaklaşımları

Bu başlık altında değer öğretimi yaklaşımlarından ahlaki muhakeme (ahlaki ikilem) yaklaşımı, değer analizi yaklaşımı, değerlerin doğrudan öğretimi (telkin) yaklaşımı ve değer açıklama yaklaşımı (değer belirginleştirme) hakkında bilgi verilecektir.

1.1.2.1. Ahlaki Muhakeme (Ahlaki İkilem) Yaklaşımı

Ahlaki bir gelişme perspektifi benimseyen eğitimciler, ahlaki düşüncenin belirli bir sıra ile aşamalar hâlinde geliştiğine inanmaktadır. Bu yaklaşım temel olarak altı aşamada ve 25 “temel ahlaki kavramda” sunulan Kohlberg’in

çalışmalarına dayanmaktadır. Bu yaklaşım temel olarak adalet, eşitlik ve insan onuru gibi ahlaki değerlere odaklanır; diğer değerler (sosyal, kişisel ve estetik) genellikle dikkate alınmaz. Öğrencilerin ahlaki meseleler hakkındaki düşüncelerinde gelişimsel olarak ilerlediği varsayılmaktadır. Eğitimciler, öğrencileri ardışık aşamalar boyunca daha karmaşık ahlaki akıl yürütme kalıpları geliştirmeleri için teşvik etmeye çalışır (Huitt, 2004).

Bu yaklaşımda öğrencilerin davranışlarına yön verecek ahlaki ilkeler geliştirmeleri amaçlanır. Öğrencilerin ahlaki gelişimini süreçte yaptığı değerlendirmeler ve bunları açıklarken kullandığı dayanaklar belirler. Okullarda hemen her sınıf seviyesinde kullanılabilen bu yaklaşımda asıl olan öğrencinin ulaştığı çözümdür (Akbaş, 2004).

Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı merkeze alınarak yapılacak değer öğretiminde örnek olay yöntemi en başta gelmektedir. Örnek olay yönteminde günlük yaşamda karşılaşılan problemlerden hareketle içinde ahlaki ikilemlerin olduğu durumlardan yararlanılır. Ahlaki ikilemlerin oluşturulmasında öğretmenlerin sürece ilişkin bilgi ve becerileri önemli bir yer tutar. Ayrıca hedef kitlenin ihtiyaçları doğrultusunda ahlaki ikilemler düzenlenip zenginleştirilmelidir (Yarar Kaptan, 2019: 158).

1.1.2.2. Değer Analizi Yaklaşımı

Değer analizi yaklaşımında, değerle ilgili bir problem karşısında duygusallığa kaçmadan akılcı ve mantıklı bir şekilde pozisyon alınır. Bir durum karşısında öğrencilerin yargılama, farklı ve muhtemel sonuçlar ortaya koyma becerileri dikkate alınır (Naylor ve Diem, 1987: akt. Akbaş, 2009).

Yaklaşım, rasyonel düşünme ve akıl yürütmeyi vurgulamaktadır. Analiz yaklaşımının amacı, öğrencilerin değer meseleleriyle ilgilenirken mantıksal düşünme ve bilimsel araştırma prosedürlerini kullanmalarına yardımcı olmaktır. Öğrencilerin, araştırılan konuların doğruluğu veya değeri hakkında doğrulanabilir gerçekler sağlamaları istenir. Bu yaklaşım, öncelikle ahlaki gelişim yaklaşımında sunulan kişisel ahlaki ikilemlerden ziyade toplumsal değerlere odaklanmaktadır (Huitt, 2004).

1.1.2.3. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin) Yaklaşımı

Doğrudan öğretim stratejileri, sıklıkla kullanılan ve çoğunlukla öğretmenin merkezde olduğu bir strateji olup bilginin verilmesinde etkilidir (Taşpınar ve Atıcı, 2002). Telkin yaklaşımının özünde, ahlaki değerlerin doğrudan öğretilerek çocukların davranışlarını şekillendirme ve arzulanan alışkanlıkları edinmeleri için yetişkinlerin sorumluluk üstlenmeleri gerekliliği vardır (Halstead ve Taylor, 2000; Akt. Doğanay ve Sarı, 2004).

Okullarda geçmişi eskiye dayanan değerlerin doğrudan öğretimi anlayışında süreç, belli değerleri edinmiş bireylerin yetişmekte olan bireylere bilgi, kural, maddi ve manevi değerlerin aktarımı şeklinde olmuştur. Bu yaklaşımda toplumda kabul gören değerleri öğrencilere doğrudan öğretmek fazilet sahibi bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır (Aydın ve Akyol Gürler, 2014). “Bu yaklaşımın temel çıkış noktası, devamlı ve kalıcı değerlerin öğrencilere telkin edilmesi bir başka ifade ile aşılmasıdır” (Yazıcı, 2006: 510).

Değerleri sosyal veya kültürel olarak kabul edilmiş standartlar veya davranış kuralları olarak gören çoğu eğitimci eğitime telkin perspektifinden bakmaktadır. Bu nedenle değer biçmek, öğrencinin toplumundaki önemli kişi ve kurumların standartlarını veya normlarını tanımlayan ve kabul eden bir süreç olarak kabul edilir. Öğrenci bu değerleri kendi değer sistemine dâhil eder (Huitt, 2004).

Telkin yönteminde okulda öğretmenlerin anlattığı ahlaki mevzuları dinleme, belli şeylere esin kaynağı olacak hikâyeler okuma, topluma hizmet etkinliklerine iştirak etme ve törenlere katılma vardır. Yine bu yöntemde ahlaki özellikler taşıyan tarihsel veya kurgusal hikâyeler kullanılır (Akbaş, 2004).

1.1.2.4. Değer Açıklama Yaklaşımı (Değer Belirginleştirme)

Bu yaklaşımda öğrencilerin duygu, düşünce ve değerlerinin farkına varması önemsenmektedir. Bireylerin hayata dair değerler konusunda bilinçli olup bunlardan hareketle yargıda bulunmasına ve eyleme geçmesine yardımcı olma amacı vardır. Yaşam becerileri eğitimi olarak da anılan bu yaklaşımda, bireyin yaşamı boyunca kendisine yol gösterecek bilgi ve becerileri edinmesi hedeflenmektedir (Kirschenbaum, 1995: akt. Akbaş, 2009).

Değer açıklama yaklaşımı, hangi değerlerin pozitif ve hangilerinin negatif olduğuna karar vermek için bilişsel ve duyuşsal bir karar verme sürecine dayanır. Bu nedenle, sosyal değerler eğitimi sürecinden ziyade bireycidir (Huitt, 2004).

Değerleri belirginleştirme yaklaşımı bir değerın seçme, ödüllendirme ve hareket aşamalarında kazandırılacağını ileri sürmektedir. Bu aşamalar (Simon, Leland ve Kirschenbaum, 1972) şunlardır:

1. Seçme
 - a) Öğrencilerin değerleri özgürce seçebilmeleri için fırsatlar sunmak
 - b) Alternatif seçenekler oluşturulmasında yardımcı olmak
 - c) Belirlenen alternatiflerin her birinin değerlendirilmesinde yardımcı olmak
2. Ödüllendirme
 - a) Yapmış olduğu seçim sonucunda tatmin olmak
 - b) Seçtiği değerleri çevresine aktarabilmek
3. Hareket
 - a) Seçilen değerlere uygun davranmak
 - b) Bireylerin bu davranışlarının yaşamlarında tutarlı bir biçimde devam etmesi olarak açıklanmıştır.

1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi

İlkokula başlayan bir öğrenci toplumsal yaşamın gerektirdiği en temel bilgileri, Hayat Bilgisi dersinde görmeye başlar ve bu süreç Sosyal bilgiler dersiyle devam eder. Bu derslerde öğrencilere yaşama dair birçok bilgi aktarılır. Yarınlar hazırlanan çocuk, içinde yaşadığı toplumda uyulması gereken kuralları öğrenecek, hakkını ve sorumluklarını bilip ona göre davranacaktır. Nihai hedef olan “iyi bir vatandaş” yetiştirmek için de evrensel değerleri bilen ve içselleştiren bireyler yetiştirebilmek çok önemlidir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda değerlerin belli başlı insani nitelikleri oluşturduğuna, günlük yaşantıda karşılaşılan problemlerin üstesinden gelmek için gereken gücün kaynağını teşkil ettiği bilgisine yer verilmiştir. Aynı zamanda bir milletin geleceğinde toplumun değerlerini özümseyen ve yaşayan bireylerin etkili olacağı da belirtilmiştir (MEB, 2018).

DfEE and QCA (1999)'da eğitimin herkes için fırsat eşitliği, sağlıklı ve adil demokrasi, üretken ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma için bir yol olduğu ve bu amaçlara katkıda bulunan kalıcı değerleri yansıtmayı gerektirdiği bilgilerine yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerler: adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverliktir (MEB, 2018).

Okullarda değerler eğitimi kapsamında yapılacak çalışmalarla millî ve evrensel değerler öğrencilere kazandırıldığı gibi vatandaşlık görevlerini yerine getiren bireyler de yetiştirilmiş olur. Bunların gerçekleştirilmesi neticesinde sosyal bilgiler dersinin hedeflerine de ulaşılmış olur. Netice itibarıyla Sosyal Bilgiler dersinin değerler eğitimiyle yakın ilişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır (Bakır, 2017).

1.1.4. Drama ve Türleri

“Drama, başlı başına bir alan, disiplin ve öğretim yöntemidir” (Oğuz, 2015: 1). Eğitim ortamlarında kendine sıklıkla yer bulan dramanın kelime kökünü Adıgüzel (2014: 1) “bol ve akışkan kaynak suyu yanında kurulan yerleşim yeri” olarak ifade etmiştir. Drama kavramını ise “içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelerle etkileşerek onların tüm yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler” biçiminde açıklamıştır. “Yaşamak, hareket etmek, eyleme geçmek” anlamlarına gelen drama zamanla farklı anlamlar kazanmıştır. Yaşanmış bir olay ya da farklı türlerde metinler çocuğun seviyesi dikkate alınarak canlandırılır (Şimşek, 2004).

Bir davranış olarak dramanın Maden (2010: 34), “mış gibi yapma” şeklinde İngilizceden Türkçeye çevrildiğini; fakat Türkçede tam bir karşılığının bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte dramanın “duygu, düşünce ve hayallerin belirli bir metne, mekâna ve kurala bağlı kalmadan çeşitli oyun ve canlandırma teknikleri ile ifade edilmesi” olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir.

Drama etkinliklerinde çocuklar kendi gözlemlerinden hareketle ve edindikleri deneyimlerle yeni bir dünya oluştururlar. Kurdukları bu sanal dünyada yaşama dair ne varsa bunları ve insanların davranışlarını daha iyi anlayabilirler (Fulford, Hutchings, Ross ve Schmitz, 2001). Öğretmen, öğrencilerin dramatik durumlar yaratırken daha fazla farkındalık geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrencilerin kendi fikirlerini ve yorumlarını ifade etmeleri ve gruba öneriler sunmaları teşvik edilir. Öğretmenin süreçte en önemli işi oyuncuların birlikte çalışırken kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortam yaratmaktır (McCaslin, 2006: 259). Dramanın işlevi gereği farklı türleri bulunmaktadır. Bunlar psikodrama, sosyodrama ve yaratıcı drama başlıkları altında ele alınabilir.

1.1.4.1. Psikodrama

Psikodrama, eylem tekniklerinin kullanıldığı bir grup psikoterapi biçimidir. Grup üyeleri, yaşamı ve sorunlarını tartıştıkları sandalyelerin üzerinde bir daireye oturmazlar. Yaşam, odaya getirilir ve dramanın oyuncu kadrosu olarak grup üyeleri kullanılır. Süreç zengin, canlandırıcı ve eğlencelidir. Grubun yaratıcılığını ve kendiliğindenliğini kullanarak sorunlara çözümler bulunur (Holmes, 1962, akt: Wilkins, 1999). “Psikodrama temelde bir tedavi yöntemidir. Eyleme dayalı, bireylerin sorunları anlatmayıp canlandığı bu yöntemde en önemli dayanak rol oynamaktır. Etkilendiği bir rüyasından bahseden grup üyesi rüyasından biraz bahsettikten sonra bir yönetmen gibi sahneyi hazırlar, oyuncularını seçer ve canlandırmayı başlatır. Canlandırmanın sonunda bireyin yöneticinin de yardımıyla katharsis (acı veren, çatışmalı, bastırılmış yaşantıların bilinç düzeyine çıkarılması süreci) yaşaması ve içgörü (belirli bir nesne ya da durumun anlam, önem ve biçiminin anlaşılır duruma gelmesi) kazanması beklenir” (Adıgüzel, 2014: 322).

Psikodrama sanatı, bir kişinin özel ve metaforik dilinin tanınmasını ve kahramanın, yönetmenin ve grup üyelerinin öznel deneyimlerini ortaya çıkarmak için çoklu perspektiflerin kullanılmasını içerir (British Psychodrama Association, 2019). Wilkins (1999) Jan Costa’dan psikodramanın amacını, bir kişinin kendiliğinden daha yapıcı olmasına, daha mutlu olmasına ve olmasını istediği gibi hayat tasarlama gücüne sahip olmasına yardımcı olmak olarak aktarır. Kaner

(1990) psikodramanın genellikle grup psikoterapisi olduğunu fakat bireysel terapide de kullanıldığını belirtmiştir. Bu yöntemin zamanla uygulama alanının genişlediğini, kliniklerde, eğitim kurumlarında, endüstride, hapishanelerde ve evlilik danışmanlığında çocuklara ve yetişkinlere uygulandığını ifade etmiştir.

1.1.4.2. Sosyodrama

Sosyodrama, bir grup içindeki gerilimi çözme yöntemi, bu grup tarafından deneyimlenen belirli bir sorunun doğaçlama bir oyunda ortaya çıkması ve araştırılması; oyunun kendisi (Oxford Dictionary, 2019) olarak açıklanır.

“Sosyodrama en genel anlamda, aktörleri, sahnesi, izleyicileri ve yönetmeni olan bir oyun olarak tasarlanmıştır. Söz konusu bu oyun, bir araya gelmiş ve grup özelliği kazanmış insanların seçtikleri ortak bir soruna ilişkin irticalen gerçekleştirdikleri tiyatral bir oyundur.” (Yıldırım Becerikli, 2003: 162). Sosyodrama yoluyla toplumda görülen problemleri bir durum ya da bireyin toplumla olan anlaşmazlıkları sahnede grupla birlikte ele alınıp çözüme kavuşturulur (Maden, 2010).

1.1.4.3. Yaratıcı Drama

Adıgüzel (2014) yaratıcı dramayı “bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılması” olarak açıklamıştır. Yaratıcı drama bireye katılımcı olma fırsatı sunduğu için kişinin güven duygusunu ve kendine olan saygısını geliştirir. İletişim kurma ve problem çözme becerilerini artırır (San, 1990). Yaratıcı drama çalışmalarının odağında katılımcıların yaşantıları vardır. Birey süreçte arkadaşının rolünü oynarken onunla özdeşleşir ve kendini bir başkasının yerine koyar. Bu çalışmalar neticesinde katılımcıların yaşama ilişkin deneyimleri artar (Adıgüzel, 2014).

Drama etkinliklerinde çocuklara yer vermek, onları yaratıcı bir yolculuğa çıkarır ve onların sosyal, bilişsel ve dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Drama, tüm karmaşıklığı içinde insanlığımızla ilgilidir ve çevremizdeki dünyayı anlamamızı sağlar (Hendy ve Toon, 2001). Yaratıcı dramanın belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir (Adıgüzel, 2014):

- Yaratıcı drama, bir grup etkinliğidir.
- Yaratıcı drama katılımcıların tecrübelerine dayalıdır ve katılımcıları merkeze alır.
- Yaratıcı drama canlandırma odaklıdır. Bu odaklanma ise –mış gibi yapmaya, kurguya, spontaniteye (kendiliğinden), daha çok doğaçlamaya ve rol almaya dayalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmaları “şimdi ve burada” olgusu ile gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama sonuç değil, süreç odaklı bir çalışmadır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, bu alanı bilen, çalışmaları planlayan, uygulayan, değerlendiren bir eğitmenin/liderin veya dramayı bilen ve yöntem olarak kullanabilecek bir öğretmenin yönlendirmesiyle gerçekleştirilir.
- Yaratıcı drama çalışmaları, bu çalışmalara katılmak isteyen ve alanının gerektirdiği kuralları yerine getiren herkesle yürütülür.
- Yaratıcı drama disiplinler arası bir alandır, eğitim ve tiyatro, yaratıcı dramanın doğrudan yararlandığı iki önemli temel alanı oluşturur.
- Yaratıcı drama tiyatrodan farklı bir anlama sahiptir. Yaratıcı drama tiyatro yapmak değildir, ancak tiyatrodan da sürekli beslenen bir alandır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, alanın gerektirdiği özelliklere sahip belli bir mekânda ya da drama çalışmalarına uygun hâle getirilmiş diğer mekânlarda yapılır.
- Yaratıcı drama oyunların tüm genel özelliklerinden yararlanır.
- Yaratıcı drama aynı zamanda bir mesleğin de adı olan “oyunculuk” yapmak değildir ve bu mesleğin gerektirdiği kadar oyunculuk becerisine sahip olmak gibi bir önkoşulu yoktur.
- Yaratıcı drama sadece ısınma ve iletişim-etkileşim oyunlarından oluşmaz, içinde mutlaka dramatik kurguya sahip canlandırma süreçleri olmalıdır.
- Yaratıcı dramanın bir yöntem (araç) ve bir ders (amaç) gibi farklı kullanım biçimi veya boyutları söz konusudur.
- Yaratıcı drama bir yapılandırmaya göre, birbirine sistematik bir biçimde bağlı olan belirli aşamalara göre yürütülür.

- Yaratıcı drama, psikodrama gibi bir iyileştirme, tedavi amaçlı, katılımcının öznel yaşantısına odaklanan çalışmalar yapmak değildir.

1.1.5. Eğitimde Dramanın Önemi

Öğretmenlerin en önemli görevlerinden biri de, öğrencilerin yaşadıkları dünyayı daha iyi anlayabilmeleri için yakın çevresinden başlayarak bireyin toplumun farklı kesimlerindeki kişilerle etkileşimde bulunup iletişime geçebilmeleri için fırsatlar sunmaktır (San, 1990). Drama çalışmalarında öğrenciler geçmiş yaşantılarından edindikleri deneyimleri ve hayal güçlerini kullanırlar. Drama sanat, müzik ve dansla etkileşim hâlinde olup pek çok ortak noktaya sahiptir (Fulford vd., 2001).

“Eski klasik yöntemde birey pasif durumdayken günümüz eğitim sisteminde birey aktif durumda ve eğitimin tam merkezindedir. Bireyi eğitim sisteminde aktif hâle getiren etkili yöntemlerden biri de dramadır. Yaratıcı drama sayesinde öğrenci, öğrenme sürecinde aktifleşir bununla birlikte öğrenme nitelikli ve kalıcı olur” (Şenol, 2011: 16). Yaratıcı drama, günümüz eğitim anlayışına uygun olarak bireye hayatın içinden örneklerle öğrenme fırsatı sunar ve bireyi yarınlara hazırlar.

Yaratıcı dramanın öğrencilere sağladığı faydalar şöyle sıralanabilir (Fulford vd., 2001: 2) :

- Öğrencilere duyguları taklit fırsatı verir.
- Drama sürecinde yaptıkları gözlemlerden hareketle yargıda bulunabilirler.
- Karar verme ve problem çözme noktasında yardımcı olur.
- Fikir alışverişinde bulunarak öğrencilerin çözüme ulaşmasına yardımcı olur.
- Öğrencilere güven kazandırır.
- Öğrencilerin güven, dayanışma ve grupta çalışma becerilerini geliştirir.

1.1.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı drama çalışmalarında grubun yapısı önemlidir. Grupta yer alan bireyler öncelikle çeşitli tekniklerle tanışıp daha sonra etkileşim kurarlar. Bu süreçte herkesi ilgilendiren ortak bir konu üzerinde anlaşılır. Seçilen konudan

hareketle nasıl bir oyun geliştirilebileceği üzerinde konuşulur ve oyuna geçilir. Süreç doğaçlama ilerlediği için roller de kendiliğinden gelişir (San, 1990). Bir yaratıcı drama etkinliğinin yapılandırılmasında izlenmesi gereken aşamalar; ısınma/hazırlık, canlandırma ve değerlendirme/tartışma olarak sıralanabilir (Adıgüzel, 2006):

1.1.6.1. Isınma/Hazırlık

Bu aşama daha çok lider tarafından belirlenir ve kuralları bellidir. Bedenin harekete geçirildiği, duyuların yoğun olarak kullanıldığı ve grup dinamiğinin oluşturulmaya çalışıldığı bir aşamadır. Drama etkinliğinin seyri de bu aşamada liderin grubunu tanımasıyla beraber şekillenir. Burada lidere düşen görev ısınma etkinliklerine aktif olarak katılım sağlamaktır. Katılımcı bir liderlik anlayışıyla hareket edildiğinde katılımcılarda oluşması muhtemel kaygılar da en aza indirilmiş olur.

1.1.6.2. Canlandırma

Canlandırma aşamasında ele alınan konu süreçte belirlenir, biçimlendirilir ve ortaya konur. Bu aşamada doğaçlama, rol oynama gibi teknikler kullanılır. Canlandırma sürecinde bireyin tüm yaşantıları ve bunların bireyde bıraktığı etkiler drama çalışmaları açısından önemlidir. Canlandırmalar bireysel olabileceği gibi küçük ya da büyük gruplar hâlinde de yapılabilir.

1.1.6.3. Değerlendirme/tartışma

Bu aşamada sürece ilişkin değerlendirmeler yapılır. Katılımcılar duygularını paylaşarak eğitsel kazanımlar ya da oluşumlar üzerine tartışmalar yapar. Ayrıca bu son aşama olan değerlendirme/tartışma bölümünde öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve sürecin nasıl algılanıp anlaşıldığına ilişkin duygu ve düşünceler paylaşılır.

Aykaç (2008) bireyin toplumsal yaşama aktif katılımının ve uyumunun sağlanmasında, toplumdaki kurumların işlevleriyle öğrenilmesinde ve karşılaşılan problemlerin çözümünde sosyal bilgiler dersinin etkili olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin yaşantılarından hareketle yapılacak canlandırmalar, süreçte

öğrencileri etkin duruma getirecektir. Sosyal bilgiler dersinde farklı öğrenme ortamlarında yaratıcı drama çalışmaları iyi bir alternatif olmaktadır.

1.1.7. Yardımseverlik Değeri

Yardım kelimesi “kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet” (TDK, 2010: 2535) anlamına gelmektedir. Yardımseverlik ise iyilikte bulunma, karşılığını ummadan elindeki imkânlarla birisine faydalı işler yapma, hayırseverlik olarak açıklanabilir. İhtiyacı olan birisine ya da birilerine maddi olarak yardımda bulunulabileceği gibi manevi olarak da yardım yapılabilir. Aktepe (2010) yardımseverlik değerinin, toplumdaki dayanışmanın ve bağlılığın neticesinde ortaya çıktığını ifade etmiştir. Toplumların kalkınmasında, ilerlemesinde ve varlıklarını devam ettirmesinde yardımseverlik değerinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bunun için aile, okul ve çevreye önemli görevler düşmektedir. Yardımseverlik değerinin boyutlarını; fedakârlık, merhamet, sosyal sorumluluk, iş birliği, paylaşmak, gönüllülük ve cömertlik başlıklarında toplamak mümkündür.

Yardım eden kişi öncelikle zaman ayırıp sahip olduğu belli şeylerden de fedakârlık yaparak yardımda bulunur. Bu durum yardım kuruluşlarına maddi destekte bulunmak, arkadaşının, komşusunun, yaşlı birisinin bir eşyasını taşımak, hasta birisini hastaneye ulaştırmak, ona refakat etmek, adres sorana yolu tarif etmek ya da oraya götürmek şeklinde olabilir. Günümüzün önemli sorunlarından biri olan yardım isteyene karşı duyarsız kalma durumuyla da sıklıkla karşılaşılmaktadır. Yardıma muhtaç insanlara yardım etmek ya da müdahale etmek yerine kimi insanlar seyretmeyi tercih etmektedirler (Ayten, 2009). Aynı zamanda yardımlaşma değeri, bütün dinlerde üzerinde önemle durulan erdemler arasındadır. Dinler müntesiplerine sahip olduklarından başkalarına vermeyi ve ihtiyaç sahiplerine yardımda bulunmayı emreder. Karşılığı beklenmeden yapılan yardımlar, bireye iç huzuru verir ve ruhsal zenginlik katar (Demir, 2017).

Çocuklara yardımseverlik değerinin kazandırılmasında çocuğun yaptığı yardımların takdir edilmesi ve önemsenmesi önemlidir. Bunun neticesinde çocuk yardım etmenin hazzına varacak ve yaşamı boyunca karşılık beklemeden yardım edebilecektir. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına ev işlerinde ve tamir işlerinde

fırsatlar sunması onların yardımsever yetişmeleri için yapılabilecek en temel şeylerdendir (Gerda, 2005, akt. Çelik, 2014).

Günümüzde insanların bireyselliğe daha çok önem vermeleri ve fayda odaklı yaşamaları kültürümüzde önemli bir yer tutan yardımlaşma-yardımseverlik duygusunu yıpratmaya başlamıştır. İnsanlar duydukları bazı kaygılardan ötürü kimi zaman yardım etmek yerine tepkisiz kalmayı tercih edebilmektedirler. Bunlara rağmen muhtaç insanlara yardım etmek için maddi ve manevi olarak elinden geleni esirgemeyen insanların sayısı da az değildir. Gelecek nesillerin yardımseverlik değerini benimsemesi ve yardıma muhtaçlara elinden geleni yapması için aileden başlayarak eğitimin her kademesinde konu gündemde tutulmalıdır. Karşılık beklemeden yardım edebilmenin büyük bir erdem olduğunun erken yaşlarda kavratılması toplumun birlik ve beraberliği için de son derece önemlidir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki değerlerin, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklamak, ahlaki muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yardımseverlik değeri “Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler” öğrenme alanında doğrudan verilecek değerler arasındadır (MEB, 2005). Yardımseverlik değeri “kök değerler”den (MEB, 2018) olup bütün dersleri ilgilendiren bir değer olduğu için ayrıca önemlidir. Bireyi hayata hazırlayan ve iyi bir vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen sosyal bilgiler dersi için yardımseverlik değeri hayatın içinden ve eğlenceli etkinliklerle daha da anlam kazanacaktır.

1.2. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde değerler eğitimi ve yaratıcı drama ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

1.2.1. Değerler Eğitimi ve Yaratıcı Drama ile İlgili Araştırmalar

Greene (1991) araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerin hepsi için geçerli olacak kuralları koyma noktasında sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Okullarda karşılaşılan problemleri durumların çokluğu değerler konusunda yapılması gerekenlerin önemini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Annarella (1992) yaratıcı dramanın sınıfta kullanımının deneyimsel öğrenmeyi teşvik edeceğini belirtmiştir. Yaratıcı dramanın kullanıldığı sınıflarda öğrencilerin empati becerilerinin gelişeceğini ve değer yargılarını daha kolay oluşturabilecekleri de ifade edilmiştir.

Crowther (1995) “kalbi eğitmek” için okulun aileyle beraber hareket etmesi; saygı, sorumluluk, nezaket ve özen göstermeyi teşvik etmenin müfredatın bir parçası olması gerektiğini belirtmiştir.

Özer (2004), ilköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına olan etkisi konusunda yaptığı araştırmada, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin demokratik tutumlarının uzlaşma boyutunda anlamlı bir etkisinin olduğunu; fakat demokratik tutumlarının empatik duyarlılık boyutunda ve ders başarılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Gervais (2006) araştırmasında süreçsel drama yaklaşımını kullanarak lise öğrencilerinin ahlaki değerlerini tespit etmek istemiştir. Sürecin sonunda öğrencilerin kendi değerlerine ilişkin farkındalıkları artmış ve problem çözebilme yetenekleri gelişmiştir. Kişisel hikâyelere dayalı drama çalışmalarının değerler eğitiminde kullanılabileceğini belirtmiştir.

Aykaç (2008), ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaptığı araştırmada, sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrenci başarısına olumlu yönde katkılar sunduğunu ifade etmiştir.

Demirtaş (2009) çalışmasında çocuk yuvasında kalan 9 ve 10 yaşındaki bireylerin değer eğitiminde yaratıcı dramaya dayalı hazırlanan değer eğitimi programının etkililiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin uygulamalar neticesinde değerlerle ilgili ifadelerinin daha olumlu ve programın amaçlarına yönelik olduğu ve değerleri çok boyutlu olarak irdileyebildikleri görülmüştür. Araştırmada uygulanan değer eğitimi programının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En fazla öğrenilen değerlerin dayanışma-yardımseverlik, duyarlılık, demokratik olma, özgürlük değerleri olurken bunun tam tersi durum saygı ve vatanseverlik değerlerinde görülmüştür.

Gürol ve Serhatlıoğlu (2009) değer kazandırma ve yaratıcı dramayla ilgili yaptıkları alanyazın taraması neticesinde yaratıcı dramanın değer kazandırmada kullanılabilecek etkili yöntemlerden olduğunu belirtmiştir.

Aktepe (2010) ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin etkinlik temelli öğretiminin öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği, yardımseverlik değerini öğrenmelerini kolaylaştırdığı ve öğretim sürecini somutlaştırıp süreci zevkli bir hâle getirdiği tespitinde bulunmuştur.

Deniz (2011) beşinci sınıfta sosyal bilgiler dersinde değerlerle ilgili yaptığı araştırmasında öğrencilerin doğal çevreye, tarihsel mirasa duyarlılık değerleri ile vatanseverlik değeri ile ilgili olarak daha güçlü ve tutarlı ifadeler kullandıklarını ifade etmiştir.

Ütkür (2012) araştırmasında yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrenci başarısına ve işlenen derslere yönelik tutumlarına olan etkisini incelemiştir. Karma araştırma metodolojisiyle tasarlanan araştırma neticesinde son test ve kalıcılık testleri sonuçlarının deney grubu lehine anlamlı olduğu, deney grubundakilerinin öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olduğu, yaratıcı dramayı sevdikleri ve yaratıcı dramayla işlenen dersleri daha iyi anladıkları tespiti yapılmıştır.

Beldağ (2012) araştırmasında değerlerin kazanılmasında ailenin önemli bir konumda olduğu, öğretmenlerin ve ailenin öğrencilere model olması gerektiği ve kitle iletişim araçlarının kontrolsüz kullanımının değer kazanımını olumsuz yönde etkilediği tespitinde bulunmuştur.

Demir (2013) bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı dramanın kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlayan bir yöntem olarak uygun konularda tüm derslerde kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Tedik (2013) araştırmasında ilkokul dördüncü sınıfta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcılık becerileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu fakat öğrencilerin yaratıcılık becerileri üzerinde cinsiyet, anne-babanın eğitim düzeyi ve gelir düzeyinin etkili olmadığı tespitinde bulunmuştur.

Kahriman (2014) ilkokul 3.sınıf hayat bilgisi dersinde drama yönteminin kullanılmasının dersleri daha eğlenceli hâle getirdiği, öğrencilerin derslerde sıkılmadıkları ve derslere aktif olarak katıldıkları tespitinde bulunmuştur.

Erdem Zengin (2014) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının programdaki değerlerin öğretimine olan katkısı üzerine yaptığı araştırmada yaratıcı drama etkinliklerine katılan öğrencilerin hoşgörü ile duygu ve düşüncelere saygı değerlerini ve bunlarla ilgili davranışları öğrendikleri tespitini yapmıştır.

Oğuz ve Beldağ (2015) araştırmalarında yaratıcı drama yönteminin özgüven, sorgulama becerisi, hayal gücü geliştirme, eğlenerek öğrenme, kalıcı öğrenme, empati becerisi, grup sorumluluğu, iş birliği yapma, sosyalleşme, sosyal becerileri geliştirme, psikomotor beceri geliştirme, bilişsel becerileri geliştirme, öğrenci-öğretmen ilişkisini güçlendirme, derse ilgi çekme, iletişim, etkili konuşabilme, yaratıcılık, etkileşim, paylaşım, kavram öğretimi, deşarj olma, kendini ifade edebilme gibi becerilerin kazanılmasına olumlu yönde katkı sağlayacağını tespit etmişlerdir.

Ulubey (2015) araştırmasında yaratıcı drama yönteminin canlandırma aşamasının öğretici ve yaşama hazırlayıcı olduğunu, dersi eğlenceli ve ilgi çekici hâle getirdiğini ve derse katılımı artırdığını belirtmiştir. Araştırmada yer alan öğrenciler, yaratıcı drama yöntemi ve etkileşimli öğretim yöntemleri kullanılarak Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Programının uygulanması neticesinde yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin geliştiğini, öğrendiklerini anladıklarını, anlamlandırdıklarını ve öğrendiklerinin farkına vardıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrenciler özgüvenlerinin, sorumluluk duygularının ve derse yönelik tutumlarının geliştiğini, öğrenmeye ilişkin inanç ve isteklerinin arttığını ifade etmişlerdir.

Yetim (2015) araştırmasında yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin öğretiminde örnek olay ve drama yöntemlerinin etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada örnek olay yönteminin yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin öğretiminde drama yöntemine göre daha etkili olduğu tespiti yapılmıştır.

Sözkesen (2015) 60-72 aylık çocukların değer eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırdığı çalışmasında kullanılan yöntemin değer ediniminde etkili olduğu ve değerler eğitiminin bir program çerçevesinde verilmesinin daha olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu belirtmiştir.

Av Hartuç (2015) “İlkokul 2. sınıf hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama nerisi” isimli çalışmasında drama yönteminin derslerde sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirmesi, arkadaşlarının karşısında oynadığı rolü ile çocuğun farkındalık düzeyini artırması, doğaçlama ile dersin zevkli hâle gelmesi ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması bakımından tercih edildiğini belirtmiştir.

Yarar Kaptan (2015) “İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde hořėr değerinin karma yaklaşıma dayalı bilgisayar destekli etkinliklerle ğretimi” isimli çalışmasında süreçte uygulanan etkinliklerin değer ğretim sürecini somutlaştırmakla beraber öğrencilere eğlenceli ve kalıcı bir ğretim süreci yaşattığı tespitini yapmıştır.

Oğuz Namdar ve Camadan (2016) yaratıcı drama uygulamalarının, sosyal beceriler üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkisinin olduğu tespitinde bulunmuştur.

Gümüş (2016) ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde Türk büyüklerine saygı, aile birliğine önem verme ve vatanseverlik değerlerinin karma yaklaşıma dayalı etkinliklerle öğretildiği grubun tutum puanlarında artış olduğu, sürecin öğrencileri etkilediği ve ilgili değerin öğrenimini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu gruptaki öğrencilerin kültürel değerlere sahip çıkan ve aile geçmişlerini öğrenmeye istekli oldukları da grlmştir.

elik (2016) araştırmasında disiplinler arası yaklaşımla değer ğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı, öğrenciler için eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturduğu ve değer ğretiminde karşılaşılan bazı sorunların çözümüne katkı sağladığı tespitini yapmıştır.

Ada (2016) alışmasında yaratıcı drama yönteminin erken çocukluk döneminde değerler eğitimi üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Çalışma sürecinde uygulanan değer ğretim programının hem kız hem de erkek çocuklar üzerinde benzer etkiler oluşturduğu; fakat ön test, son test ve kalıcılık testlerinde az da olsa kızların lehine bir sonuç olduğu grlmştir.

İbiş (2017) araştırmasında uyguladığı değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programıyla, kişilerarası beceriler, kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve

değişikliklere uyum sağlama becerileri, sözel açıklama becerileri, kendini kontrol etme becerileri, görevleri tamamlama becerileri ve sonuçları kabul etme becerileri boyutlarında olumlu sonuçlara ulaşmıştır.

Kılıç (2017) çalışmasında okulöncesi eğitimi alan çocuklara değer kazandırılmasında, yaratıcı drama yöntemiyle yapılandırılmış değerler eğitimi uygulamalarının neticesinde öğretmenlerin ve ailelerin gözlemlerine göre çocuklarda olumlu değişimler gözlenmiştir.

Çiçek (2017) 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini tespit ettiği çalışmasında öğrencilerin değer kazanımının sevgi-hoşgörü boyutunda en yüksek olduğunu bulmuştur. Kardeş sayısı, ailenin eğitim durumu ve medyanın öğrencilerin değerleri edinimlerini etkilediğini ifade etmiştir. Kitle iletişim araçlarındaki olumsuz örnekler, müfredat yoğunluğu ve ailelerin değer eğitime önem vermemesi de süreçte en sık karşılaşılan zorluklardır.

Bakır (2017) yaptığı araştırmaya katılan öğrenci velilerinin sosyal bilgiler dersinde kazandırılmasını bekledikleri öncelikli değerlerin sosyoekonomik yapılarına göre farklılaştığını tespit etmiştir. Ailelerin değer önceliklerinde gelir durumu, ailedeki birey sayısı, velilerin öğrenim durumu ve çalıştıkları meslek grubunun da etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2017) ilkököl 4. sınıflarla yaptığı çalışmada sosyal bilgiler dersinde “üretimden tüketime” ünitesinin yaratıcı drama ile öğretilmesinin öğrencilerin ders başarısını, derse olan tutumu ve öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu görülmüştür.

Akgün (2018) okulöncesi eğitiminde kullanılan yaratıcı drama yönteminin çocukların değer edinimine etkisini incelediği araştırmasında yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programının çocukların değer kazanımları üzerinde olumlu etkisinin olduğu tespitinde bulunmuştur.

Barcın (2018) araştırmasında değerler eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı ve öğrencilerin değerlere ilişkin olumlu tutum geliştirdikleri tespitinde bulunmuştur.

İlgili alanyazın incelendiğinde sonuç olarak yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde değerlerin kazandırılmasında etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı, öğrenciler için eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturduğu ve öğrencilerin değerlere yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığı görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yöntemine dayalı etkinliklerin etkisini belirlemek ve öğretim sürecinin öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma karma yönteme göre modellenmiştir. Araştırma probleminin cevaplanmasında nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden birinin tek başına yeterli olmaması hâlinde iki yöntemin birlikte kullanılması yoluna gidilebilir.

Nicel ve nitel araştırmanın birlikte kullanılmasının kuram ve uygulamaya gerekli tam bilgiyi sağlayabilmesi, bir yöntemin zayıf noktasının diğer bir yöntemle güçlendirilebilmesi ve bulguların genellenebilirliğinin yüksek olması gibi gerekçelerle karma yöntem tercih edilebilir (Balcı, 2009: 50-51).

“Karma araştırma, nitel ve nicel yöntem ya da paradigmaların karması bir yaklaşımdır” (Balcı, 2009: 44). Çalışma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desene göre modellenmiştir. Yakınsayan paralel desende araştırmanın nicel boyutunda ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen, nitel boyutunda da araştırmanın önemli bir bölümünü teşkil eden yaratıcı drama etkinliklerinden hemen sonra öğrencilerin tuttukları ders günlükleri ve gözlem formu kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desenin amacı, araştırmayı daha iyi duruma getirmek için araştırmaya ilişkin tamamlayıcı veriler elde etmektir (Creswell ve Plano Clark, 2011).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Van ili merkez İpekyolu ilçesindeki bir ilkokulun dördüncü sınıfında öğrenim gören deney ve kontrol grubunda ayrı ayrı 30 olmak üzere toplamda 60 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmada çalışılacak grupların seçimi öncesinde merkez ilçede görev yapmakta olan meslekte on yılını doldurmuş bir sınıf öğretmeni, meslekte dokuzuncu yılını çalışan bir rehber öğretmen ve iki okul müdürüyle görüşülerek çalışma hakkında bir sunum yapılmış ve araştırmanın yürütülmesinde en uygun sınıflar tespit edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu seçilirken bazı hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Kontrol grubunda görevli olacak sınıf öğretmenin çalışmada gönüllü olarak yer almasına dikkat edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerle yardımseverlik değerine ilişkin yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanmış etkinlikler, kontrol grubundaki öğrencilerle ise sosyal bilgiler ders planı takip edilmiştir. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Öğrenciler	Çalışma grubu			
	Kontrol grubu		Deney grubu	
	n	%	n	%
Kız	15	50	16	53,3
Erkek	15	50	14	46,7
Toplam	30	100	30	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere kontrol grubunda 15’i kız, 15’i erkek olmak üzere toplam 30 öğrenci yer almaktadır. Deney grubunda ise 16’sı kız,14’ü erkek olmak üzere toplam 30 öğrenci vardır. Araştırmada öğrencilerin isimlerini ortaya çıkaracak herhangi bir işaret ya da ize yer verilmemiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler Ö1,Ö2 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın deney grubunda yer alan öğrenciler gönüllü olarak yaratıcı drama etkinlikleriyle tasarlanmış derslere katılmış ve kendilerine araştırmacı tarafından dağıtılan defterlere gönüllü olarak günlük tutmuşlardır.

2.3. Araştırmacının Rolü

Araştırmanın yapılacağı ilkokul ve sınıflar üzerinde karar kılınınca yasal izin süreci başlatılmıştır. Yasal izinler alındıktan sonra araştırmacı ilgili okul yönetimiyle görüşmüş ve çalışacağı sınıfların öğretmenlerine araştırma hakkında detaylı bilgilendirme yapmıştır. Araştırmanın yapılacağı sınıflara araştırmanın amacı, önemi ve sürecin nasıl ilerleyeceğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Araştırmacı sürecin başında ve sonunda tutum ölçeğinin doldurulmasını sağlamıştır. Deney grubuyla özgün olarak tasarlanmış yaratıcı drama etkinliklerine başlanmış ve öğretmen bir lider olarak etkinliklerde yer almıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya başlamadan önce uygun yöntemin seçilebilmesi için alan yazın taraması yapılarak konuyla ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında nicel ve nitel araştırma teknikleri birlikte kullanılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Yardımseverlik Tutum Ölçeği (Aktepe, 2010), araştırmacı tarafından özgün olarak hazırlanan Yaratıcı Drama Etkinliklerine ilişkin Öğrenci Ders Günlükleri ve Gözlem Formu kullanılmıştır.

2.4.1. Yardımseverlik Tutum Ölçeği

Çalışmada, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan “yardımseverlik” değerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Aktepe (2010) tarafından geliştirilen Yardımseverlik Tutum Ölçeği (EK-1) kullanılmıştır. Beşli likert tipinde hazırlanan Yardımseverlik Tutum Ölçeği 26 maddeden oluşmaktadır. Yardımseverlik değerine ilişkin ifadelerin yer aldığı ölçek “Hiç katılmıyorum, Katılmıyorum, Biraz katılıyorum, Katılıyorum, Tamamen katılıyorum” biçiminde derecelendirilmiştir. Yardımseverlik Tutum Ölçeği'nde yer alan “Arkadaşlarım için hiçbir yardım yapmam.” “İnsanlara yardım etmenin gereksiz olduğuna inanırım.” gibi olumsuz yargı bildiren ifadeler tersten puanlanmıştır. Yardımseverlik Tutum Ölçeği'nin çalışmada kullanılabilmesi için araştırmacının kendisinden izin (EK-6) alınmıştır.

Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapı geçerliliğini belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Deneme uygulamasında eksik ve hatalı kodlama yapmayan

249 öğrencinin cevapları dikkate alınmıştır. Ölçekteki maddelerin hangi boyutlardan oluştuğu ve ölçeğin ölçmeye çalıştığı özellikleri ne derece ölçtüğünü belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analize 43 madde alınmış ve bunların içerisinde 17 maddenin faktör yük değerlerinin, madde faktör toplam korelasyon değerlerinin düşük ve aynı anda birden fazla faktörde birbirine yakın değerler almasından dolayı analizden çıkarılmıştır. Ölçek nihai olarak yedi faktörden ve 26 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin geneline ait Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur (Aktepe, 2010). Araştırmacı tarafından bu çalışmada uygulanan ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur.

2.4.2. Öğrenci Günlükleri

Öğrenci günlükleri öğretmenle öğrenci arasında bire bir bağlantı sağlar. Sınıf içinde elde edilmesi zor olan iletişim, günlükler sayesinde elde edilebilir. Günlükler, öğrencilerin dersler hakkında ne düşündüklerini, derslerden ne anladıklarını ve derslerde hangi problemleri yaşadıkları hakkında değerli bilgiler verir (Peachey, bt). Araştırma kapsamında günlüklerin araştırma aracı olarak kullanılması tamamlayıcı olabilir ve bazı durumlarda geleneksel veri toplama tekniklerinin yerini alabilir (Woll, 2013). Öğrencilerin normalde sınıf ortamında arkadaşlarının yanında söylemeye çekinecekleri, arkadaşları tarafından komik bulunabilecek ifadeler öğrenci günlüklerinde rahatlıkla rastlanabilmektedir. Aslında bu veriler sürecin, öğretmenin ve uygulanan yöntem ve tekniklerin en doğal hâliyle değerlendirilmesidir.

Araştırmanın başında öğrencilere yaratıcı drama etkinliklerinden sonra sınıfta günlük tutacakları söylenmiştir. Araştırmaya katılan deney grubundaki öğrencilerin hepsi etkinlik bitiminde araştırmacının etkinliklere ilişkin sorularından hareketle günlük yazmışlardır.

2.4.3. Gözlem Formu

Araştırmada kullanılacak gözlem formunu hazırlamaya başlamadan önce ilgili alanyazın taranmıştır. İlgili tezler, makaleler, kitaplar taranmış ve gözlem formunun temeli atılmıştır. Taslağı oluşturulan gözlem formu alanda çalışan dört

uzmana (Doç. Dr, öğretmen, ölçme ve değerlendirme uzmanı, doktora öğrencisi dil uzmanı) incelenmiştir. Uzmanların gözlem formundaki muğlak ifadelerin giderilmesi, öğretim programındaki kazanımların dikkate alınması ve gözlem yapılacak süre gibi konularda düzeltme tavsiyeleri dikkate alınmış ve forma son şekli verilmiştir. Merriam (2013) gözlemin belirli bir düzen dâhilinde ve belirli bir araştırma sorusuna cevap verebildiğinde araştırma aracı olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı gözlem ise, araştırmacının da gözlemin içinde yer aldığı bir yöntem olarak sayılabilmektedir (Sart, 2015). Bu çalışmada araştırmacı sürecin bir parçası olmuş, ilk kaynaktan verileri toplamış ve gözlemlerini sistematik olarak kaydetmiştir.

Araştırmanın pilot çalışmasının yapıldığı sınıfta pilot gözlem çalışması yapılmış ve form test edilmiştir. Pilot gözlem çalışmasında formun fiziksel yapısıyla ilgili düzenlemenin gerekli olduğu görülmüş ve gereken düzenlemeler yapılmıştır. Gözlem formu beş boyuttan ibarettir. İlkinde gözlemin künyesine, ikincisinde gözlemlenen öğrencilere, üçüncüsünde gözlemin yapıldığı ortama, dördüncüsünde öğretim sürecine ve beşincide ölçme ve değerlendirmeye ilişkin boyutlara yer verilmiştir (EK-2).

2.5. Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama aşamasına geçmeden önce araştırma süresince karşılaşılabilecek muhtemel problemleri önceden görüp önlem alma adına çalışmanın pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulamada araştırmanın yürütüldüğü deney ve kontrol gruplarının dışındaki bir sınıfa uygulama yapılmıştır. Uygulama 32 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama yapılırken araştırmacı ile birlikte sınıfta yer alan sınıf öğretmeni ve okulun rehber öğretmeni etkinliği gözlemlemiş ve dersin sonunda fikirlerini araştırmacı ile paylaşmıştır. Öğretmen görüşleri doğrultusunda etkinlikte aksayan yönler, problemli durumlar ve etkinliğin uygulama basamakları tekrar gözden geçirilmiş ve etkinliklerin son hâli oluşturulmuştur. Pilot uygulamada öğrencilerin drama etkinliklerine katılmada çekimser kaldıkları, yer yer utandıkları gözlemlenmiş ve bunu aşmak için bazı çözüm yolları bulunmuştur. Pilot uygulama sonunda etkinlikteki yönergeler basitleştirilmiş, değerlendirme aşamasındaki soruların daha açık ve anlaşılır

olması kararlaştırılmıştır. Etkinlikler için belirlenen süre biraz daha uzatılmış ve öğrencilerin etkinliklere ilişkin yorumlarını içeren günlükleri tutması için gerekli defterlerin ayarlanması sağlanmıştır.

Öncelikle deney grubundaki 30 öğrenciye Yardımseverlik Tutum Ölçeği uygulanmış, sonrasında araştırmada planlanan yaratıcı drama etkinlikleri öğretmen liderliğinde ve rehberliğinde yapılmaya başlanmıştır. Belirlenen yaratıcı drama etkinlikleri Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlardan hareketle oluşturulmuştur. Uygulanan altı yaratıcı drama etkinliği araştırmacı tarafından hazırlanmış özgün drama etkinlikleridir. Bu etkinlikler farklı alanlardaki yardımlaşma değerini ön plana çıkarmaktadır. Yaratıcı drama etkinlikleri 5E Öğrenme Modeli dikkate alınarak oluşturulmuştur. 5E Öğrenme Modeli, Biyoloji Bilimi Program Çalışmaları (The Biological Science Curriculum Study) grubunun yönetici araştırmacısı Roger Bybee tarafından geliştirilmiştir. Dikkat Çekme, Ön Öğrenmeleri Ortaya Çıkarma (Engage), Araştırma, Keşfetme (Explore), Açıklama (Explain), Transfer Etme, Derinleştirme (Elaborate), Değerlendirme (Evaluate) aşamalarından oluşmaktadır (Senemoğlu, 2009).

Etkinlikler hazırlanırken hazırlık-ısınma aşaması için her bir etkinliğe uygun teknikler kullanılmıştır. Araştırmacının sınıfta yaptığı liderlikle drama etkinlikleri canlandırılmıştır. Etkinliklere her öğrencinin katılması için çaba sarf edilmiş, görev almayan öğrencinin kalmamasına dikkat edilmiştir. Her drama etkinliğinin sonunda etkinlik ve süreç değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sürece ilişkin günlük tutmaları istenmiş ve bunlar drama etkinliklerin sonunda defterlere kaydedilmiştir.

Araştırmacı her bir yaratıcı drama oturumuna ilişkin yaptığı gözlemleri gözlem formuna kaydetmiştir. Gözlemin yapıldığı dersliğin ve yaratıcı drama etkinliğinin uygulama aşamasındaki önemli kesitlerin fotoğrafları çekilmiştir. Oturumlara ilişkin fotoğraflar gözlem formundan elde edilen bulgular başlığı altında verilmiştir. Fotoğraflarda öğrencilerin tanınmasını engellemek amacıyla yüzleri buzlanarak verilmiştir. Uygulama sürecine ilişkin çalışma planı aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2

Uygulama Sürecine İlişkin Bilgiler

Süreç	Etkinlik	Süreçte yapılanlar
1.Hafta	Yardımseverlik Tutum Ölçeği Ali ne yapmalı? isimli yaratıcı drama etkinliği	Ölçeğin uygulanması, sürece yönelik öğrencilere bilgi verilmesi, 1.YDE'nin uygulanması, ölçeğin değerlendirilmesi
2.Hafta	“Doktor Ayşe” isimli yaratıcı drama etkinliği	2.YDE'nin uygulanması ve öğrenci günlüklerinin değerlendirilmesi
3.Hafta	“Kermes” isimli yaratıcı drama etkinliği	3.YDE'nin uygulanması ve öğrenci günlüklerinin değerlendirilmesi
4.Hafta	“Kan bağı” isimli yaratıcı drama etkinliği	4.YDE'nin uygulanması ve öğrenci günlüklerinin değerlendirilmesi
5.Hafta	“Hayvanlar konuşuyor.” isimli yaratıcı drama etkinliği	5.YDE'nin uygulanması ve öğrenci günlüklerinin değerlendirilmesi
6.Hafta	“Ramazan” isimli yaratıcı drama etkinliği Yardımseverlik Tutum Ölçeği	6.YDE'nin uygulanması, Ölçeğin uygulanması ve öğrenci günlüklerinin değerlendirilmesi

YDE: Yaratıcı Drama Etkinliği

2.6. Verilerin Analizi

Bu kısımda araştırmada elde edilen nicel ve nitel verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.6.1. Nicel Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesi sürecinde, toplanan verilerin parametrik testlerle analiz edilip edilemeyeceğine karar vermek amacıyla öncelikle toplanan verilerin parametrik testler için gerekli varsayımları karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Bu amaçla toplanan verilerin normallik, doğrusallık ve homojenlik varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Her iki ölçme aracından elde edilen verilerin homojen dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Levene testi yapılmıştır. Verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını saptamak amacıyla ise mod, medyan, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık katsayıları temel alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda veri setinin normallik ve homojenlik

varsayımlarını karşılamasından dolayı veri analizinde parametrik testlerin kullanılabileceği görülmüştür. Bu doğrultuda puan dağılımlarının deney grubu ve kontrol gruplarının ön test ve son testlerinin birbirinden farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla parametrik testlerden bağımlı gruplar için t testi kullanılmıştır.

2.6.2. Nitel Verilerin Analizi

Bu araştırmada yaratıcı drama etkinlikleriyle tasarlanmış yardımseverlik değerinin öğretime ilişkin toplanan verilerden hareketle süreç tasvir edilmiş ve araştırmada yer alan öğrencilerin yardımseverlik değerine olan bakışları ifade edilmek istenmiştir. Veri analizi, araştırmada toplanan verilerden hareketle katılımcıların ne söylediklerini, araştırmayı yapanın ne anladığını birleştirme, indirgeme ve yorumlama sürecini içerir (Merriam, 2013). Araştırma boyunca öğrencilerin tuttukları günlükler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. “İçerik analizi, bir veya birçok metnin içindeki sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya cümlelerin varlıklarını belirlemek ve onları sayıya dökmek için kullanılır” (Kızıltepe, 2015: 253). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik sorunları araştırma sürecinde fotoğraf çekilmesi, katılımcılardan alıntı yapılması, alıntılarının olduğu gibi verilmesi ve gözlemler arası tutarlılığın incelenmesi gibi yollarla giderilebilmektedir (Büyüköztürk vd., 2011: 265).

Öğrenci günlüklerinin analizi araştırmacı ve alanda uzman başka bir kişi tarafından yapılmıştır. İki analiz karşılaştırılmış ve bazı ihtilaflı yerler yeniden ele alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrenci görüşlerinin frekansları çıkarılarak tablolar hâlinde sunulmuştur. Tabloların hemen altında öğrencilerin beyanlarına kodlarla yer verilerek ham veride ifade edilemeyecek durumların kaybolması engellenmeye çalışılmıştır.

Araştırmacının yaptığı gözlemler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Güvenirlik sorunlarını aşmak için süreçte çekilen fotoğraflar, gözlem formundaki notların araştırmacı ve alanda uzman bir kişi tarafından tekrar gözden geçirilmesi sağlanmıştır. Gözlem formundan elde edilen veriler gözlemlenen öğrencilere, gözlemin yapıldığı ortama, öğretim sürecine ve ölçme ve

değerlendirmeye ilişkin açıklamaları kapsamaktadır. Yaratıcı drama etkinliklerinin yapıldığı ortam araştırma süresince aynı olduğu için buna ilişkin gözlem sonuçları sadece birinci oturumdaki araştırmacı gözlemlerinde verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM

İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin yaratıcı drama yöntemine dayalı etkinliklerle öğretiminin öğrencilerin yardımseverlik tutumlarına etkisini ve öğrenciler tarafından sürecin nasıl değerlendirildiğinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın bu bölümünde veri toplama sürecinde uygulanan nicel ve nitel veri toplama araçlarından elde edilen bulgular, analiz edilerek yorumlanmıştır.

3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu aşamada araştırma sürecinde öğrencilerin yardımseverlik değerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan “*Yardımseverlik Tutum Ölçeği*” aracılığıyla elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 3

Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Ön Test	Deney	30	4.2833	.6212	.518	.608
	Kontrol	30	4.2051	.4285		
Son Test	Deney	30	4.4090	.5376	3.049	.005
	Kontrol	30	3.9128	.6394		

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t=.518$; $p>.608$). Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son test puanlarına ilişkin t testi sonuçlarına bakıldığında ise

deney grubunda yer alan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t=3.049$ $p<.05$).

Tablo 4

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

	Uygulama	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Deney Grubu	Ön Test	30	4.2833	.6212	1.380	.178
	Son Test	30	4.4090	.5376		

Tablo 4 incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test puanlarına ilişkin t testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmekle birlikte ($t=1.380$; $p>.05$) deney grubu öğrencilerinin son testten aldıkları puanların ortalamasının ön testten aldıkları puanların ortalamasından az bir farkla yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

	Uygulama	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kontrol Grubu	Ön Test	30	4.2051	.4285	3.731	.001
	Son Test	30	3.9128	.6394		

Tablo 5 incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön testten ve son testten aldıkları puanlara ilişkin t testi sonucuna göre kontrol grubu öğrencilerinin ön testten ve son testten aldıkları puanların ortalamalarının ön test lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=3.731$; $p<.05$).

3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda araştırmada elde edilen nitel verilere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Bunlar öğrenci günlükleri ve gözlem formundan elde edilen bulgular ve bunlara ilişkin yorumlardır.

3.2.1. Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Bulgular

Burada öğrencilerin süreç boyunca tuttıkları günlüklerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin görüşleri frekansları belirtilerek tablolar hâlinde verilmiştir. Tabloların altında bazı öğrencilere ait ifadelere de yer verilmiştir.

3.2.1.1. Birinci Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Zor durumda olan birine yardım etme

Amaç: Öğrencilerin günlük hayatta karşılaşması muhtemel, zor bir durum karşısında soğukkanlılıkla çözüme ulaşabilmeleri ve yardıma muhtaçlara yardım edebilme becerisini kazandırma.

Uygulama Süreci: Öğrencilere 5E Modeline uygun yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. Canlandırma aşamasında rol alan öğrencilerin ifade etmekte zorlandıkları durumlara araştırmacı rehber olmuştur.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda öğrencilerin yazmış oldukları günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili kodlara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 6

Öğrencilerin “Dramada En Çok Neyi Beğendiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Ali'nin yaşlı kadına yardım etmesi	Ö _{1,2,4,5,7,8,10,11,12,14,17,18,19,20,22,23,25,27,28,29,30}	21
Yapışkan kâğıtlar oyunu	Ö _{4,6,7,16,20,21,24,26,28,30}	10
Drama oyunu	Ö _{4,5,6,9,13,15,16,24,26}	9
Yaşlı teyzenin çocuklarının Ali'ye teşekkür etmesi	Ö _{3,11}	2
Gerçek gibi olması	Ö _{21,24}	2
Yaşlı teyzenin iyileşmesi	Ö ₃	1
Öğretmeninden çok şey öğrenmesi	Ö ₃	1

Yaratıcı drama çalışmalarının ilkinde öğrencilere sorulan “Dramada en çok neyi beğendiniz?” sorusunun yanıtlarına ilişkin Tablo 6'ya bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun “Ali'nin yaşlı kadına yardım etmesini” beğendiği

görülmektedir. Bunu yapışkan kâğıtlar oyunu izlemektedir, 10 öğrenci tarafından beğenilmiştir. Ayrıca genel olarak “Drama oyununu beğendim.” diyen dokuz kişi vardır.

Tablo 7

Öğrencilerin “Dramada Hangi Rolü İsterdiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Doktor	Ö _{3,6,11,14,17,19,24,27,28,29,30}	11
Ali	Ö _{1,2,4,7,8,9,12,15,18,22}	10
Şoför	Ö _{23,25,26}	3
Yaşlı teyze	Ö _{5,10,21}	3
Öğretmen	Ö _{13,16}	2

Tablo 7’de öğrencilerin drama etkinliğinde canlandırdıkları ya da izledikleri rollerden hangisini istediklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlara bakılınca 11 öğrencinin “doktor” olmak istediği görülecektir. Ayrıca 10 kişi de “Ali” rolünde olmak istemiştir. Öğrencilerin doktor rolünü istemelerinde doktorun, hastaya yardım edip hastayı iyileştirmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler doktorun yaşlı teyzeye yardım etmesini çok sevmişlerdir.

Tablo 8

Öğrencilerin “Etkinlikte Neler Hissettiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Mutluluk duyduğum.	Ö _{1,3,5,6,7,8,9,10,11,12,13,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29}	26
Eğlendim.	Ö _{2,4,10,12,13,14,17,24,30}	9
Heyecanlandım.	Ö _{18,20,28}	3
Huzur duyduğum.	Ö ₂	1

Tablo 8’de öğrencilere sorulan “Etkinlikte neler hissettiniz?” sorusuna ilişkin yanıtlara bakıldığında “Mutluluk duyduğum.” diyen 26 öğrenci vardır. Dokuz öğrenci ise etkinlikte “eğlendiklerini” belirtirken üç öğrenci “heyecanlandığını” bir öğrenci ise “huzur duyduğunu” belirtmiştir. Öğrencilerin drama çalışmaları hakkındaki görüşlerine ilişkin detaylı açıklamalar aşağıda sunulmuştur. Öğrenci 3,8,19,24’ün “Mutluluk duyduğum.” ve öğrenci 4’ün “Eğlendim.” koduna ilişkin ifadeleri:

Ali'nin yaşı teyzeye yardım etmesi ve onun iyileşmesi, yaşı teyzenin çocuklarının Ali'ye teşekkür etmesi benim hoşuma gitti. Ali öğretmeninden çok şey öğrenmiş bu benim çok hoşuma gidiyor. Ben yine görev almak isterdim, ama bu sefer doktor olmak isterdim. (Ö3)

Drama oyununu çok beğendim, bugün hem eğlendik hem de öğrendik. Arkadaşlarımla uyum içinde olmak çok eğlenceliydi, çünkü yapışkan kâğıt oyununda birbirimizle uyumlu olmamız gerekiyordu. (Ö4)

Kendimi bu oyunda çok iyi hissettim. Ve yaşlılara yardım ederken içimde kelebekler uçuştı. (Ö8)

Etkinliğin başında nasıl bir ders olacağını merak ettim. Emindim güzel bir ders olacaktı. Bu sefer çok mutlu oldum. Bu etkinlikte tekrar rol almak isterdim, ama bu sefer doktor olmak istiyorum. Çünkü yaşı nineyi iyileştirmek istiyorum. (Ö19)

Aldığım rolü çok beğendim, rolü canlandırırken gerçek hayattaki hasta bir kadını düşündüm. İlk oynadığımız yapışkan kâğıt oyununda birbirimize yardım etmeden bir şeye ulaşamadığımızı fark ettim. Çok eğlendim. (Ö24)

3.2.1.3. İkinci Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Gönüllü doktorlar

Amaç: Öğrencilere başka ülkelerdeki yardıma muhtaç insanlara yardım edebilme noktasında bilinçli davranma ve sorumluluk alma bilinci kazandırma

Uygulama Süreci: Canlandırma etkinliğini desteklemek amacıyla balonla oynama ve o bizim otobüsümüz ısınma hazırlık etkinlikleri yapılmıştır. Canlandırma etkinliğinde yaşam çemberi oyunu için gerekli bilgiler aktarılmış ve öğrenciler gruplara ayrılmıştır. Doğaçlama yaparken öğrencilerin yeni fikirler üretmelerine rehber olunmuştur.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda rehber sorular eşliğinde öğrencilerin yazmış olduğu günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili konulara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 9

Öğrencilerin “Doktor Ayşe’nin Yerinde Olsaydınız Ne Yapardınız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Gönüllü doktor olup insanlara yardım ederdim.	Ö _{7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29}	23
Ailemden izin alıp hastaları muayene etmeye giderdim.	Ö _{1,2,3,4,6,9,30}	7
Muhtaçlara maddi yardımda bulunurdum.	Ö _{5,16,28}	3

Tablo 9’da “Doktor Ayşe’nin yerinde olsaydınız ne yapardınız?” sorusuna öğrenciler “ailelerinden izin alıp gönüllü doktor olmayı” ve “maddi yardımda bulunmayı” tercih edeceklerini belirtmiştir. Ayrıca Doktor Ayşe’nin davranışını öğrencilerin hepsi “doğru” olarak nitelendirmişlerdir. Öğrencilere drama etkinliğinin sonunda “Ülkemizde kalıp para kazanmayla yardıma muhtaç insanların olduğu ülkeye gidip hasta muayene etme arasında kalmanız durumunda ne yapardınız?” sorusuna öğrencilerin hepsi “insan hayatının paradan daha önemli olduğu” yönünde açıklamalar yapmıştır. Öğrencilerin konuya ilişkin açıklamaları aşağıda verilmiştir. Öğrenci 8,10,16,19,28’in “Gönüllü doktor olup insanlara yardım ederdim.” ile öğrenci 5’in “Muhtaçlara maddi yardımda bulunurdum.” koduna ilişkin ifadeleri:

Ayşe doktorun yerinde olsaydım Afrikalılara daha çok eşya ve para götürürdüm. (Ö5)

Afrika’daki çocukları iyileştirirdim. Gerekirse canımı verirdim. Yeter ki Afrika’daki çocuklar iyileşsin, eğer iyileşirlerse ben çok mutlu olurum. (Ö8)

Hastalara yardım ederdim, aç insanlara yiyecek verirdim. (Ö16)
Ben de parayı kabul etmezdim. Çünkü bir insanın hayatı paradan daha önemlidir. Ben de büyüyünce gönüllü doktor olarak başka yerlere gideceğim. (Ö19)

Parayı reddedip Afrika’daki insanlara yardım ederdim. Türk Kızılay’ından erzak, ilaç ve giyecek isterdim. (Ö28)

Ben para yerine insan hayatını seçerdim. Çünkü parayı herkes sever ama insan hayatı daha önemlidir. (Ö10)

Tablo 10

Öğrencilerin “Drama Etkinliğinde En Çok Hoşunuza Giden Neydi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Doktor Ayşe’nin fedakârlığı	Ö _{2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,22,23,24,25,26,27,28,29,30}	26
Otobüs oyunu	Ö _{1,7,16,21}	4
Balon oyunu	Ö ₇	1

Tablo 10’da “Doktor Ayşe” isimli drama etkinliğinin sonunda öğrencilere sorulan “Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?” sorusuna 26 öğrenci “Doktor Ayşe’nin fedakârlığı” yanıtını vermiştir. Dört öğrenci ısınma/hazırlık etkinliği olan “otobüs oyunu”nun çok hoşlarına gittiğini belirtmişlerdir. Bir öğrenci ise yine ısınma hazırlık etkinliği olan “balon oyunu”nu beğendiğini ifade etmiştir.

Etkinlikle ilgili öğrenci günlüklerine bakıldığında öğrencilerin hepsinin drama etkinliğinden hoşlandıkları ve olumlu görüş beyan ettikleri görülmüştür. Etkinliğin sonunda değerlendirme aşamasında öğrencilere “Etkinlikte tekrar görev almak ister misiniz?” diye sorulmuştur. Drama etkinliğinde görev alan ve almayan öğrencilerin hepsi Doktor Ayşe’nin rolünü canlandırmak istediklerini belirtmiştir. Öğrencilerin “Doktor Ayşe” drama etkinliğine ilişkin detaylı görüşleri aşağıda sunulmuştur. Öğrenci 2,4,6,12,17,19,24’ün “Doktor Ayşe’nin fedakârlığı” ile öğrenci 1,21’in “Otobüs oyunu”nu beğendiklerine ilişkin ifadeleri:

En çok otobüs oyunundan hoşlandım. Duraktaki sıraya girenlerin davranışı bence güzeldi. (Ö1)

Bu etkinlikte görev almadım ama arkadaşlarımla görev almalarına sevindim. Arkadaşım Rabia yeteneğini çok güzel sergiledi. Onu tebrik ediyorum, etkinliği izlerken insan hayatının ne kadar önemli olduğunu ve başka birinin hayatını kurtardığımızda insana ne kadar huzur vereceğini anladım. (Ö2)

Etkinliği izlerken Ayşe karakterine benzer bir birey olmak istedim. Bazen üzüldüm, üzülmemin nedeni Ayşe’nin ailesinden ayrı olmasıydı. Etkinlikte daha çok karakter olmasını istedim, çünkü gönüllü doktorlar çok önemlidir. (Ö4)

Kendimi mutlu ve sinemada gibi hissettim. (Ö6)

İnsanlara yardım etmek hem sevaptır hem de gurur vericidir. (Ö12)

Kendimi gerçek bir oyunda zannettim. Çok güzel bir etkinlikti. (Ö17)

Drama etkinliğini izlerken fedakârlığın ne kadar önemli olduğunu anladım. (Ö19)

Dramada çok mutlu oldum. Biraz acıklydı, gerçek gibiydi. Onlar için hem üzüldüm hem de mutlu oldum. (Ö21)

Rolümü canlandırırken gerçek hayattaki kişileri düşündüm. Onlar böyle yaşarken bizim güven ve huzur içerisinde yaşamamız yanlıştır. Onların böyle yaşamasına göz yummamalıyız. Ayşe'nin yardımseverliği çok hoşuma gitti, Ayşe doğru olanı yapmıştır. (Ö24)

3.2.1.3. Üçüncü Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Kermes

Amaç: Sosyal sorumluluk gerektiren etkinliklere gönüllü olarak katılım sağlamanın insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı geliştireceğini gösterme

Uygulama Süreci: Isınma hazırlık etkinliği olan ayna oyunu ile öğrencilerin dikkat-gözlem gücü artırılmıştır. “Kermesimize destek olur musun?” etkinliğinin canlandırılması istenmiştir. Yaratıcı drama ile uyarlanmış altı şapkalı düşünme tekniği uygulanarak öğrencilerin kermes etkinliğini yorumlamalarına yardımcı olunmuştur.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda rehber sorular eşliğinde öğrencilerin yazmış olduğu günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili konulara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 11

Öğrencilerin Daha Önce Kermese Katılıp Katılmadıklarına İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Hayır	Ö _{1,2,3,5,6,7,8,9,10,11,12,18,19,20,22,23,24,25,26,27,28,29,30}	23
Evet	Ö _{4, 14,16,17,21}	5
Cevap yok	Ö _{13,15}	2

Tablo 11’de öğrencilerin daha önce kermese katılıp katılmadıklarına yönelik sorulan soruya ilişkin yanıtları yer almaktadır. Öğrencilerden 23’ü daha önce kermese katılmadıklarını belirtmiştir, beş öğrenci ise daha önce kermese katıldıklarını ve velilerinin getirdiği yiyeceklerle kermes yaptıklarını söylemiştir. İki öğrenci ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 12

Öğrencilerin Kermesin Kimler İçin Yapılabileceğine İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Muhtaç insanlar için	Ö _{2,4,6,7,9,11,12,13,14,15,16,19,20,21,22,24,27,28,29}	19
Köy okulları için	Ö _{1,3,4,6,7,8,9,10,12,14,17,18,19,22,23,24,28}	17
Engelliler için	Ö _{1,2,3,4,5,7,11,18,19,21,22,23,25,30}	14
Kendi okulumuz için	Ö _{6,7,8,11,14,23,26}	7

Tablo 12’de görüldüğü üzere “Kermes kimler için yapılabilir?” sorusuna 19 öğrenci “muhtaç insanlar” için yanıtını vermiştir. 17 öğrenci ise “köy okulları” için kermes yapılabileceğini ifade etmiştir. Araştırmada yer alan 14 öğrenci ise “engelliler” için kermes yapılabileceğini belirtmiş; yedi öğrenci ise “kendi okulumuz” için kermes yapılabilir demiştir. Bu soruda Ö7 ise kermesin sayılan tüm alanlarda yapılabileceğini belirtmiştir. Kermes etkinliği ile ilgili öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir. Öğrenci 2,12’nin “muhtaç insanlar için” öğrenci 12,17’nin “köy okulları için” ve öğrenci 26’nın “kendi okulumuz için” koduna ilişkin ifadeleri:

Daha önce kermese katıldım. Velilerimizin getirdiği pasta ve böreklerle kermes yaptık. (Ö17)

Okulumuzun parası yoksa boyanması için kermes yapılır. (Ö26)

Muhtaç olan insanlara yardım etmek bana huzur veriyor. Onlara ne kadar faydam dokunduğunu düşünüyorum. (Ö2)

Kermesler köy çocuklarına yardım için yapılır. (Ö12)

Tablo 13

Öğrencilerin “Drama Etkinliğinde En Çok Hoşunuza Giden Neydi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
İnsanların yardımlaşması	Ö _{1,2,3,5,7,9,11,12,13,14,15,16,18,24,25,28}	16
Altı şapkalı düşünme	Ö _{7,10,14,17,21,22,26,27,29,30}	10
Ayna oyunu	Ö _{4,20,21,30}	4
Kendimin/arkadaşlarımın canlandırma performansı	Ö _{6,8,19,23}	4

Tablo 13’te “Kermes” drama etkinliğinin sonunda “Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?” sorusuna ilişkin öğrenci yanıtları yer almaktadır. Öğrencilerin 16’sı “insanların yardımlaşması” cevabını vermiştir. Çalışmaya katılan on öğrenci de altı şapkalı düşünme tekniğini beğendiklerini belirtmiştir. Dörder öğrenci ise “ayna oyunu”nu ve “Kendimin ya da arkadaşlarımın canlandırma performansını beğendim.” demiştir. Drama etkinliğine ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir. Öğrenci 2,3,7’nin “İnsanların yardımlaşması” ve öğrenci 8,19’un “Kendimin/arkadaşlarımın canlandırma performansı” koduna ilişkin ifadeler:

Kermesi düzenleyen müdürün rolü hoşuma gitti. (Ö8)

Kermeste en çok eşya satmak hoşuma gitti. (Ö19)

Oynadığımız drama etkinliğinde kermesin ne kadar iyi bir şey olduğunu ve insana huzur verdiğini öğrenince çok hoşuma gitti. (Ö2)

Benim en çok hoşuma giden şey kermesteki yardımlaşma. Bu beni çok mutlu eden bir duygu. (Ö3)

İhtiyacı olanlara yardım etmek hoşuma gidiyor ve beni mutlu ediyor. (Ö7)

Tablo 14

Öğrencilerin “Siz Hangi Şapkayla Düşünmek İsterdiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Kırmızı şapka	Ö _{1,2,3,4,6,7,8,10,11,13,15,17,18,19,22,23,27}	17
Mavi şapka	Ö _{5,9,25,29}	4
Yeşil şapka	Ö _{20,26,28}	3
Sarı şapka	Ö _{14,21,30}	3
Siyah şapka	Ö _{12,16}	2
Beyaz şapka	Ö ₂₄	1

Tablo 14’te “Siz hangi şapkayla düşünmek isterdiniz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Isınma-hazırlık aşamasında uygulanan altı şapkalı düşünme tekniğinin sonunda görüşlerine başvuru alan öğrencilerin on yedisi kırmızı şapkayla düşünmek isteyeceklerini belirtmiştir. Öğrenciler bu şapkayı seçmelerinin nedeni olarak kırmızı şapkanın ifade ettiği duygusallığı gerekçe göstermişlerdir. Dört öğrenci mavi şapka, üçer öğrenci ise yeşil ve sarı şapkayı tercih etmiştir. İki öğrenci siyah şapkayla, bir öğrenci ise beyaz şapkayla düşünmek isteyeceğini ifade etmiştir.

3.2.1.4. Dördüncü Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Kan bağıışı

Amaç: Kan bağıışında bulunmanın önemine vurgu yaparak kanın sürekli bir ihtiyaç olduğu farkındalığını oluşturma

Uygulama Süreci: Seyyar kan bağıışı otobüsü için bir alan oluşturulmuş ve görevliler belirlenmiştir. Bilinç koridoru için öğrenciler seçilmiştir. Etkinlikte rol alan öğrencilere beyin fırtınası yapmalarında rehber olunmuştur.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda öğrencilerin yazmış oldukları günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili kodlara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 15

Öğrencilerin “Niçin Kan Bağıışı Yaparız?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
İnsanların hayatlarını kurtarmak için	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,16,18,20,21,23,24,25,26,29}	23
Kanla ilgili hastalıkların tedavisi için	Ö _{15,22,27,28}	4
İnsanlara yardım etmek için	Ö _{17,19,30}	3
Kendi vücudumuzun sağlığı için	Ö ₃₀	1

“Kan bağışı” isimli etkinlikte öğrencilere yöneltilen “Niçin kan bağışı yaparız?” sorusuna Tablo 15’te görüldüğü üzere 23 öğrenci “insanların hayatlarını kurtarmak” için yanıtını vermiştir. Dört öğrenci “kanla ilgili hastalıkların tedavisi” için kan verilebileceğini ifade etmiştir. Üç öğrenci de “insanlara yardım etmek” için kan bağışı yapılabileceğini ifade etmiştir. Bir öğrenci ise “kendi vücut sağlığı” için kan bağışı yapacağını belirtmiştir. Yaratıcı drama etkinliğinde katılımcıların “Niçin kan bağışı yaparız?” sorusuna verdikleri yanıtlardan birkaçı aşağıda verilmiştir. Öğrenci 1,4’ün “insanların hayatlarını kurtarmak için” öğrenci 15’in “kanla ilgili hastalıkların tedavisi için” koduna ilişkin öğrenci ifadeleri:

Kan vücut için hayati bir sıvıdır. İnsanları hayata kazandırmak için kan bağışı yapmalıyız. (Ö1)

Başkalarının hayatını kurtarmak için kan verimiz. Hem kan vermek hiç canımızı acıtmaz. Sonunda size bisküvi ve meyve suyu verirler. (Ö4)

Bazı kan hastaları olduğu için kan verimiz ve o hastaların hayatını kurtarmış oluruz. (Ö15)

Tablo 16

Öğrencilerin “Kan Vermek İçin Hangi Şartları Taşımak Gerekir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
18 yaşını doldurmak gerekir.	Ö _{1,2,4,6,7,11,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,27,28,29}	22
Sağlıklı olmak/kilomuzun uygun olması gerekir.	Ö _{1,2,7,8,9,10,11,12,14,15,21,22,23,26,28,29}	16
Kan değerlerimizin uygun olması gerekir.	Ö _{2,3,4,5,6,7,8,11,14,19,21,22,23,30}	14
Kan grubunun uyması gerekir.	Ö _{7,8,11,12,15,24}	6

Değerlendirme aşamasında öğrencilere kan vermek için hangi şartları taşımak gerekir sorusu sorulduğunda Tablo 16’da görüldüğü üzere 22 öğrenci “18 yaşının doldurmak gerekir.” cevabını vermiştir. 16 öğrenci “sağlıklı olmak/kilomuzun uygun olması” gerektiğini belirtmiştir. 14 öğrenci “kan değerlerinin uygun düzeyde olması” gerektiğini belirtmiştir. Altı öğrenci ise kan verilecek kişiyle kan gruplarının uyması gerektiğini ifade etmiştir. Drama etkinliğinden önce öğrencilere kan verme sürecinin aşamaları anlatılmış ve

canlandırma etkinliğine geçilmiştir. Etkinliğe katılmak için çok istekli öğrencilerin olduğu görülmüştür.

Tablo 17

Öğrencilerin “Mehmet’in Yerinde Olsaydınız Ne Yapardınız?” Sorusuna İlişkin

Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Kan bağışı yapardım.	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30}	30
İnsanları kan vermeleri için teşvik ederdim.	Ö _{1,3,11}	3

Etkinliğin sonunda öğrencilere yöneltilen “Mehmet’in yerinde olsaydınız ne yapardınız?” sorusuna öğrencilerin hepsi “Kan bağışında bulunurdum.” yanıtını vermiştir. Üç öğrenci ise “insanları kan bağışında bulunmaları için teşvik edeceği” yönünde görüş belirtmiştir. Tablo 17’de sınıflandırılan görüşlerin detaylı hâlleri aşağıda verilmiştir. 18 ve 20 numaralı öğrencilerin birbirlerine zıt olan açıklamaları dikkate değerdir. 18 numaralı öğrenci yaratıcı drama etkinliğinde yer alan “Bilinç Koridoru” etkinliğinden sonra kan verme konusunda fikirleri değişen arkadaşları gibi yapmayıp kendi kendine kan vereceğini belirtmiştir. 20 numaralı öğrenci ise arkadaşlarının cesaretlendirmesiyle kan vereceğini belirtmiştir. Sürece ilişkin öğrenci açıklamaları aşağıda sunulmuştur. Öğrenci 3,4,7,11,15,18,20’nin “Kan bağışı yapardım.” ve öğrenci 3,11’in “İnsanları kan vermeleri için teşvik ederdim.” koduna ilişkin öğrenci ifadeleri:

Verdiğim kan uygun olmazsa başkalarından rica edip hastalara kan vermelerini isterdim. (Ö11)

Bence Mehmet en doğru şeyi yaptı. O birisinin hayatını kurtardı ve evine mutlu bir şekilde döndü. Ben de kan bağışı yapardım. (Ö4)

Ben Mehmet’in yerinde olsam insanların hayatını kurtarmak için kan bağışı yapardım. Kan verince kanımız temizlenir ve kan verdiğimiz kişi de sağlıklı olur. (Ö7)

Ben de Mehmet gibi Kızılay’a destek olmak isterdim. Oyunda Mehmet’e önemli bir konuda yardım ettiğim için çok mutlu oldum. (Ö15)

Ben de yakınlarıma söyleyeceğim 18 yaşını doldurunca kan versinler. (Ö3)

Ben kanımı verirdim, bilinç koridorundan yardım almazdım. (Ö18)

Ben de Mehmet gibi arkadaşlarımdan sözünü dinleyip kan verirdim. (Ö20)

Tablo 18

Öğrencilerin “Drama Etkinliğinde Ne Hissettiniz?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Çok mutlu oldum.	Ö _{1,3,4,5,7,8,9,10,13,14,15,16,21,23,24,27,28,30}	18
Heyecanlandım.	Ö _{16,17,24,29}	4
Görev almadım.	Ö _{6,11,18,26}	4
Eğlendim.	Ö _{13,20,22}	3
Huzurlu hissettim.	Ö _{2,19,21}	3
Sevindim.	Ö _{12,21}	2
Kendimi olayların içinde hissettim.	Ö ₂₅	1

Tablo 18’de görüldüğü üzere “Drama etkinliğinde ne hissettiniz?” sorusuna 18 öğrenci “çok mutlu olduğunu” ifade etmiştir. Dörder öğrenci “heyecanlandıklarını” ve “görev almadıklarını” belirtmiştir. Üçer öğrenci “eğlendiklerini” (insanlara yardım ettiklerinden dolayı) huzurlu hissettiklerini belirtirken iki öğrenci de drama etkinliğinde “sevindikleri” yönünde görüş belirtmiştir. Ayrıca bir öğrenci de “Kendimi olayların içinde hissettim.” şeklinde bir beyanda bulunmuştur. Öğrencilerin drama etkinliğinde hissettiklerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir. Öğrenci 1’in “Çok mutlu oldum.” öğrenci 12’nin “Sevindim.” öğrenci 16’nın “Çok mutlu oldum, heyecanlandım.” öğrenci 26’nın “Görev almadım.” koduna ilişkin ifadeleri:

Oyunda görev aldığım için çok mutlu oldum. Bir dahaki sefere herkese tavsiyemdir. (Ö1)

Etkinlikte sevinç duygusunu hissettim, sanki gerçekten yardımlaşmış gibi olduk. (Ö12)

Ben bu oyunlar başlayınca çok heyecanlanıyorum, ayrıca öğretmenimiz bize görev verince çok mutlu oluyorum. (Ö16)

Ben bu oyunda görev almadım, ama alsaydım kendimi sevinçli ve mutlu hissederdim. Mehmet rolünü oynamak isterdim. (Ö26)

3.2.1.5. Beşinci Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Hayvanlara yardım etme

Amaç: Bakıma muhtaç hayvanların korunup kollanması ve onların da canlı birer varlık olduklarını kavrayabilme

Uygulama Süreci: Katılımcılara hayvan sevgisi temalı şiirler gösterilmiştir. Sonrasında öğrencilere bu şiirlerin karışık olarak dizeleri verilmiş ve doğru sıralamayı yapmaları istenmiştir. Önceden hazırlanmış hayvan maskeleri kullanılarak canlandırma etkinliği gerçekleştirilmiştir. Hayvanların konuşmalarını tasarlayan öğrencilere süreçte rehberlik edilmiştir. Canlandırma etkinliği sonrasında öğrencilerden hayvanların korunması konulu slogan yazmaları istenmiştir.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda öğrencilerin yazmış oldukları günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili kodlara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 19

Öğrencilerin “Hayvanlara Yardım Eden Kuruluşlar Hangileridir?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Evsiz Hayvanları ve Doğayı Koruma Derneği	Ö _{2,3,7,8,10,11,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22,23,24,25,26,28,29,30}	23
Çevre ve Orman Bakanlığı	Ö _{4,8,12,13,19,24,28,29,30}	9
Çevre ve Doğal Hayatı Koruma Derneği	Ö _{5,6,10,11,13,}	5
Veterinerler	Ö _{8,13,23,25,29}	5
Hayvanları Koruma Derneği	Ö _{1,13,23,27}	4
ÇEVKO	Ö _{4,8,19}	3
TEMA	Ö ₁₃	1

Tablo 19’da “Hayvanlara yardım eden kuruluşlar hangileridir? sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Öğrencilerden 23’ü “Evsiz Hayvanları ve Doğayı Koruma Derneği” cevabını vermiştir. “Çevre ve Orman Bakanlığı” cevabını 9 öğrenci vermiştir. Öğrencilerden 5’i hayvanlara yardım eden kuruluş olarak veterinerleri belirtmiştir. Burada meslek ve kuruluşların görevlerinin karıştırılması durumu söz konusudur.

Tablo 20

Öğrencilerin Hayvanları Korumayla İlgili Yazdıkları Sloganlar

Kod	Öğrenci
Bana yardım et.	Ö1
Hayvanlara hiçbir zaman zarar verme.	Ö2
Hayvanlara yem verelim hayvanları koruyalım.	Ö3
Hayvanlar can derdinde sen film derdinde, hâlâ ne bekliyorsun?	Ö4
Lütfen pencereye yem bırakın.	Ö5
Hayvanları koruyalım.	Ö6
Cık cık ben kuşum, lütfen pencerelerinizin önüne su ve yiyecek bırakın.	Ö7
Hav hav ben köpek ne olur bana yardım edin.	Ö8
Köpekler kışın soğuktan ölüyor.	Ö9
Hayvanlara yazın ve kışın yemek ve su verelim, çiçekleri koparmayalım.	Ö10
Kuşa taş atanı uyar.	Ö11
Kediye su ve yem ver hayvanın hayatını kurtar.	Ö12
Hayvanı koruyalım, onlar da canlı.	Ö13
Hayvanları aç bırakma, öldürme, su ver.	Ö14
Hayvanları koru hayatlarını kurtar.	Ö15
Hayvanlar bizim gibi canlıdır, hayvanlara zarar verme.	Ö16
Hayvanları koruyalım, onlara yardım edelim.	Ö17
Ben bir kuşum tek isteğim yem ve su. İsteddiğim şey çok mu?	Ö18
Kışın üşüyoruz, yazın susuyoruz, bize yardım edin.	Ö19
Hayvanları sevelim, et ve ev verelim.	Ö20
Hayvanları koru, yemek ver.	Ö21
Kışın hayvanlara yuva yapalım.	Ö22
Hayvanlar için eski minder ve battaniye onlar için yaşam demek.	Ö23
Hayvanlara yem verelim, ölmelerini engelleyelim.	Ö24
Hayvanlara zarar verme, onlara yardım et.	Ö25
Kaplumbağaları ezmeyelim, horozlara taş atmayalım.	Ö26
Ben bir kuşum kışın üşüyorum, yemek bulmakta zorlanıyorum.	Ö27
Hayvanlara yem ver onları koru.	Ö28
Hayvanlara kulübe yap, içine yem koy.	Ö29
Bir köpek görünce lütfen kaçmayın, belki bir ihtiyacı vardır.	Ö30

Tablo 20’de öğrencilerin hayvanları koruma ve onlara yardım etme ile ilgili yazdıkları sloganlar görülmektedir. Öğrenciler yazdıkları sloganlarda farklı

konulara değinmişlerdir. Yedi kişi “yardım etmek” temalı slogan, altı öğrenci ise “hayvanların korunması gerektiği” konusunda slogan yazmıştır. Çalışmaya katılan 3 öğrenci de “hayvanlara zarar verilmemesi” gerektiğini ön plana çıkarırken 13 öğrenci de “yiyecek verilmesini” istemiştir.

Tablo 21

Öğrencilerin “Gelecek Kış Hayvanlara Nasıl Yardımcı Olmak İstersiniz?

Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Pencere/kapı önüne yem ve su koyarım.	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,30}	28
Kulübe yaparım/örtü/battaniye veririm.	Ö _{2,3,5,6,7,10,12,13,15,18,20,21,22,23,24,25,26,28,29}	19
Kuş evi yaparım.	Ö _{2,12,28,29}	4
Daha fazla ilgi gösteririm.	Ö _{4,8,19,24}	4
Evime alırım.	Ö ₇	1

Tablo 21’de “Gelecek kış hayvanlara nasıl yardımcı olmak istersiniz?” sorusunu 28 öğrenci “Pencere/kapı önüne yem ve su koyarım.” şeklinde yanıtlamıştır. Ayrıca 19 öğrenci “Kulübe yaparım/örtü/battaniye veririm.” derken dörder öğrenci ise “Kuş evi yaparım.” ve “Daha fazla ilgi gösteririm.” demiştir. Çalışmaya katılan 7 numaralı öğrenci ise hayvanları evine alacağını belirtmiştir. Etkinliğe ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda sunulmuştur. Öğrenci 4,7,12,24’ün “Pencere/kapı önüne yem ve su koyarım.” öğrenci 7,12,24,29’un “Kulübe yaparım/örtü/battaniye veririm.” ve öğrenci 29’un “Kuş evi yaparım.” koduna ilişkin ifadeleri:

Gelecek kış hayvanlara daha fazla ilgi ve merhametle yaklaşacağım. Onlara ekmek, su ve mamayla bakacağım. Onlar da sevgiyi hak eder, çünkü onlar da canlıdır. (Ö4)

Onları evime alıp yiyecek ve su veririm. Kulübe yaparım. (Ö7)

Kuşlar için küçük evler yapardım. Dışarıya battaniye ve yem bırakırdım. (Ö12)

Gelecek kış hayvanlara yem verip kulübe yapacağım. Onlara daha çok bakıp daha çok koruyacağım. (Ö24)

Onlara barınak yaparım. Kuşlara kuş evi yaparım, hayat kurtarırım.
(Ö29)

Tablo 22

Öğrencilerin “Yaralı Bir Hayvan Bulsanız Ne Yaparsınız? Sorusuna İlişkin

Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Veterinere götürürüm.	Ö _{1,2,3,8,9,10,11,12,14,17,18,19,21,25,26,28,29,30}	18
Yarasını sararım/tedavi ederim/korurum/iyileşene kadar bakarım.	Ö _{3,4,5,6,8,10,11,14,15,16,17,19,20,24,26,27,28,29}	18
Yiyecek veririm/beslerim.	Ö _{1,2,7,8,13,18,22,23,24}	9
Yuva/kulübe yaparım.	Ö _{1,7}	2
Yaşam alanına bırakırım.	Ö ₁₉	1

Tablo 22’de “Yaralı bir hayvan bulsanız ne yaparsınız? sorusuna 18 öğrenci “Veterinere götürürüm.” demiştir. Yine 18 öğrenci de “hayvanın yarasını tedavi edeceğini, koruyup iyileşene kadar bakacağını” belirtmiştir. Dokuz öğrenci “yiyecek verip hayvanları besleyeceklerini” belirtirken iki öğrenci de “yuva/kulübe yaparım” demiştir. 19 numaralı öğrenci de yaralı hayvanı iyileştikten sonra doğal “Yaşam alanına bırakırım.” cevabını vermiştir. Öğrencilerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Öğrenci 18,19’un “Veterinere götürürüm.” öğrenci 7,13,22’nin “Yiyecek veririm/beslerim.” öğrenci 15,19,27’nin “Yarasını sararım/tedavi ederim/korurum/iyileşene kadar bakarım.” öğrenci 19’un “Yaşam alanına bırakırım.” ve öğrenci 7’nin “Yuva/kulübe yaparım.” koduna ilişkin ifadeleri:

Bizim evin küçük bahçesi var, yaralı hayvan görürsem babamla kulübe yaparız, besleriz. (Ö7)

Ben yaralı bir kuş, kedi, köpek görsem önce karnını doyururum. Evden yiyecek götürüp veririm. (Ö13)

Eğer yaralı bir hayvan bulursam onu kötü kişilerden korurum. (Ö15)

Onu hemen veterinere götürürüm. Veteriner onu ne zaman iyileştirirse yanıma alıp beslerim. (Ö18)

Veterinere götürürdüm, ona iyileşene kadar bakıp bulduğum yere bırakırdım. (Ö19)

Yaralı bir kedi bulursam süt alırım, beslerim, onu çok severim. (Ö22)

Yaralı olan yerine pansuman yapardım. (Ö27)

Tablo 23

Öğrencilerin Sesini Duyurmak İstedikleri Hayvanlara İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Kuş	Ö _{2,3,15,16,22,29,30}	7
Kedi	Ö _{1,9,11,14,17}	5
Köpek	Ö _{4,19,26}	3
Arı	Ö _{3,18}	2
Kaplumbağa	Ö _{5,12}	2
Tavşan	Ö _{7,8}	2
Bütün hayvanlar	Ö _{20,24}	2
Aslan	Ö _{21,28}	2
Ayı	Ö ₁₀	1
Civciv	Ö ₁₃	1
Kartal	Ö ₂₃	1
Balina	Ö ₂₅	1
Penguen	Ö ₂₇	1

Tablo 23'te "Siz hangi hayvanın sesini duyurmak isterdiniz?" sorusuna ilişkin öğrenci yanıtları görülmektedir. Kuşun sesini duyurmak isteyen yedi öğrenci vardır, beş öğrenci kedinin sesini duyurmak istemiştir. Üç öğrenci ise köpeğin sesini duyurmak istediğini belirtmiştir. Arı, kaplumbağa, tavşan ve aslanın sesini ikişer öğrenci duyurmak istemiştir. Ayı, civciv, kartal, balina ve penguenin birer öğrenci sesini duyurmak istemiştir. Kuş, kedi ve köpek, öğrencilerin günlük yaşamda en çok karşılaştıkları ve yakınlarında olan hayvanlar olduğu için tercih edildiği düşünülebilir. Aşağıda öğrencilerin sesini duyurmak istedikleri hayvan ve bunun gerekçelerini belirten ifadeler yer verilmiştir. Öğrenci 1,4,13,18,24'ün sırasıyla "kedi, köpek, civciv, arı, bütün hayvanlar" kodlarına ilişkin ifadeleri:

Ben kedilerin sesini duyurmak isterdim, mır mır mır kedileri sevdiğim için. Bu derste çok eğlendim. (Ö1)

Ben köpeklerin sesini duyurmak isterim çünkü onu hep taşıyorlar. (Ö4)

Ben civcivin sesini duyurmak isterdim. Çünkü çocuklar onlara zarar veriyor. Benim civcivim vardı çocuklar onu taşıyıp öldürdü. (Ö13)

Ben bir arıyım, siz ve büyükleriniz hep çiçeklerimizi koparıyorlar. Çok telefonla konuşmayın bize zarar veriyorsunuz. (Ö18)

Ben bütün hayvanların sesini duyurmak isterdim, çünkü hepsi zor durumdadır. Bunları taşıyanları uyarırdım, bir daha taş atmamasını ve doğal hayattaki varlıkları öldürmemesini söylerdim. Varlıkların da özel olduğunu söylerdim. (Ö24)

3.2.1.6. Altıncı Oturuma İlişkin Bulgular

Konu: Ramazan ayı

Amaç: Ramazan ayının yardımlaşma ve dayanışmayı arttıran, birlik ve beraberliğe daha çok önem verilmesi gereken bir zaman dilimi olduğunu kavratılma

Uygulama Süreci: Etkinlik boyunca öğrenciler uyum içinde ve birlikte hareket ederek iftar çadırı hazırlamışlardır. Önceden hazırlanmış temsili iftar tabakları etkinliğe olan ilgiyi arttırmıştır. Yardım kampanyası düzenlenerek ihtiyaç sahiplerine ramazan kolileri ve bayramlıklar dağıtılmış ve süreçte öğrencilere rehberlik edilmiştir.

Genel Değerlendirme: Yaratıcı drama etkinliğinin sonunda öğrencilerin yazmış oldukları günlükler analiz edilmiştir. Analizler yapılırken öğrencilerin yazdıkları ifadeler belirli kodlar altında toplanarak frekansları verilmiştir. Ayrıca ilgili kodlara ait örnek öğrenci cümleleri tablonun sonunda sunulmuştur.

Tablo 24

Öğrencilerin “Yardıma Muhtaç Birisine Yardım Ettiniz Mi?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Kod	Öğrenci	f
Yaşlı bir kadın/amca	Ö _{1,6,11,13,19,22}	6
Suriyeli	Ö _{14,16,23}	3
Komşu	Ö _{20,29}	2
Akraba	Ö _{4,7}	2
Arkadaş	Ö ₈	1
Hayvan	Ö ₁₇	1
Yardım etmedim.	Ö _{3,12,18,25,28}	5

Tablo 24’te öğrencilere sorulan “Yardıma muhtaç birisine yardım ettiniz mi?” sorusuna ait öğrenci ifadeleri yer almaktadır. Verilen cevaplarda “yaşlı bir kadın/amca ve Suriyeli” sözcükleri ön plandadır. Ayrıca öğrencilerin 3’ü yardım ettikleri kişilerin poşetlerini taşıdıklarını belirtmiştir. Suriyelilere yiyecek, battaniye ve yakacak yardımında bulunduklarını beyan eden üç öğrenci vardır. 17

numaralı öğrenci ise balkonda kalan bir kediye yardım ettiğini ifade etmiştir. “Yardım etmedim.” diyenlerin sayısı beştir. Bu öğrenciler “Yardıma muhtaç birisini görmedim, görseydim yardım ederdim.” gibi ifadelerde bulunmuştur. Aşağıda bu öğrencilerin görüşleri verilmiştir. Öğrenci 3’ün “Yardım etmedim.” ve öğrenci 8,11,14,17,29’un sırasıyla “arkadaş, yaşlı bir kadın/amca, Suriyeli, hayvan, komşu” kodlarına ilişkin ifadeleri:

Yardıma muhtaç birini görmediğim için yardım edemedim. Görürsem hemen gidip yardım ederim. (Ö3)

Arkadaşım yere düşmüştü onu yerden kaldırdım.(Ö8)

Elinde poşet olan yaşlı bir kadına yardım ettim. (Ö11)

Annemle Suriyelilere yiyecek ve battaniye verdik. (Ö14)

Bir kedi balkonda kalmıştı ona yardım ettim. (Ö17)

Mahalledeki komşu rahatsızlandı, ambulansı aradım. (Ö29)

Tablo 25

Öğrencilerin “Yardıma İhtiyacı Olan Kişilere Hangi Kurum ve Kuruluşlar Destek Olur?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Öğrenci görüşleri	Öğrenci kodları	f
Kızılay	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,24,25,26,27,28,29,30}	28
Gönüllü kişiler	Ö _{2,3,4,7,8,9,11,12,13,15,16,18,19,20,22,23,24,26,28,29,30}	21
LÖSEV	Ö _{3,4,7,8,9,10,11,12,13,14,15,18,19,21,22,23,26,29}	18
AKUT	Ö _{13,14,19}	3
Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı	Ö ₃₀	1

Tablo 25’te yardıma ihtiyacı olan kişilere destek olan kurum ve kuruluşlarla ilgili öğrenci görüşleri yer almaktadır. Öğrencilerden 28’i Kızılay, 18’i LÖSEV, 3’ü AKUT ve biri de Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı cevabını vermiştir. Öğrencilerden 21’i de kurum ve kuruluş yerine “gönüllü kişiler” cevabını vermiştir.

Tablo 26

Öğrencilerin “Canlandırmada Neler Hissettiniz, Yardıma Muhtaç Kişileri Mutlu Etmek ve Onlara Destek Olmak Nasıl Bir Duyguydu?” Sorusuna İlişkin Yanıtları

Öğrenci görüşleri	Öğrenci kodları	f
Mutlu oldum.	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17,18,19,21,22,23,24,26,27,28,29,30}	27
Heyecanlandım.	Ö _{2,3,7,12,13,16,17,18}	8
Sevinç duydum.	Ö _{9,10,11,12,13,26}	6
Eğlendim.	Ö _{1,8,15,24}	4
Gerçekten yardım ediyor gibi hissettim.	Ö _{6,21}	2
Huzur duydum.	Ö ₂	1

Tablo 26’da “Canlandırmada neler hissettiniz, yardıma muhtaç kişileri mutlu etmek ve onlara destek olmak nasıl bir duyguydu?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar görülmektedir. 27 öğrenci etkinlikte “mutlu” olduklarını belirtmiştir. Sekiz öğrenci “heyecanlandığını”, altı öğrenci “sevinç” duyduğu yönünde görüş belirtmiştir. Dört öğrenci “eğlendiğini” söylemiş iki öğrenci ramazan kolilerini dağıtırken “gerçekten yardım ediyor” gibi hissettiklerini ifade ederken bir öğrenci “Huzur duydum.” cevabını vermiştir. Yaratıcı drama etkinliğinde rolünde koli dağıtma olmayan öğrenciler de koli dağıtımaları durumunda çok mutlu olacaklarını belirtmişlerdir. Aşağıda etkinliğe ilişkin öğrenci görüşleri sunulmuştur. Öğrenci 1,7,8,28’in “Mutlu oldum.” öğrenci 7,12’nin “Heyecanlandım.” öğrenci 12’nin “Sevinç duydum.” öğrenci 1,8’in “Eğlendim.” kodlarına ilişkin ifadeleri:

Çok güzel şeyler hissettim, çünkü yardım etmek insanın yüzünü gülümsetir. Bu yüzden çok mutlu oldum, çok eğlendim. (Ö1)

Çok mutlu oldum, iftar çadırındaki yardımlaşma ve paylaşma çok güzeldi, heyecanlıydı. Değer kattılar. (Ö7)

Etkinlikte kendimi çok mutlu hissettim. Sokakta iftar çadırı kurduk ve herkes katıldı. Ben iftar topunu patlattım ve orucumuzu açtık. Çok güzel oldu, herkes iftara yetişti. (Ö8)

Etkinliği canlandırırken sevinç hissettim. Bir de heyecan vardı. Yardıma muhtaç olanlara yardım etmek çok büyük bir sevinç kaynağıdır. Onları sevindirmek ise bir onurdu. (Ö12)

Yardıma muhtaç kişilere yardım ettiğimde çok mutlu oldum. Kendimizi yardıma muhtaçların yerine koyduğumuzda daha çok yardım ederiz. (Ö28)

3.2.2. Gözlem Formundan Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda gözlem formundan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle gözlemin yapıldığı sınıf, vurgulanan değer ve etkinliğin konusuna ilişkin bilgilere sonrasında gözlemlenen öğrencilere, gözlemin yapıldığı ortama, öğretim sürecine ve ölçme ve değerlendirmeye ilişkin açıklamalara değinilmiştir.

3.2.2.1. Birinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Ali'nin hasta ve yaşlı birisine yardım etmesi

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Yaratıcı drama etkinliği ile ilk defa karşılaşan öğrencilerin etkinliklere katılmakta çekimser davrandıkları ve canlandırma yaparken ses tonlarını kontrol etmekte zorlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin etkinliklerde arkadaşlarını yönlendirme yoluna gittikleri gözlemlenmiştir.

Şekil 1. Birinci oturuma ilişkin görsel-1

Etkinlikte görev alanlar sınıf tarafından büyük bir dikkatle ve merakla izlenmiştir. Katılımcıların heyecanları geçtikten sonra rol oynama becerilerinin de arttığı görülmüştür.

B. Gözlemin Yapıldığı Ortama İlişkin Açıklamalar

Gözlemin yapıldığı ortam geleneksel bir dersliktir ve 3. katta bulunmaktadır. Sınıfta öğretmen masası hemen arkasında bir evrak dolabı, beyaz tahta, etkileşimli tahta, duvara monte edilmiş elbise askısı, çöp kutusu, sınıfın arka kısmında etkinlik panosu vardır. Sınıfta geleneksel anlamda ders işlemeye yönelik öğrenci masa ve sıraları mevcuttur. Etkinlik yapmak için yeterli alan vardır. İyi ışık alan derslikte duvarlarda iki renk tercih edilmiştir; duvarların alt kısmı pembeyle üst kısmı ise krem rengiyle boyanmıştır. Sınıfta kitaplık ve öğrencilerin kullanabileceği dolaplar bulunmamaktadır.

C. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Canlandırma çalışmasında doktor rolü için oyuncak bir stetoskop, yapışkan kâğıtlar oyunu için A4 kâğıtları kullanılmıştır. Etkinliğin kaynağı gerçek yaşamda karşılaşılmaması muhtemel bir olaydır.

Şekil 2. Birinci oturuma ilişkin görsel-2

D. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin hepsinin etkinlik sonunda sürece ilişkin tutacakları günlükleri getirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin günlükleri titizlikle yazdıkları gözlemlenmiştir. Etkinliğe katılmada ilk derste çekingen davrandıkları, fakat bunun çok uzun sürmediği görülmüştür. Süreçteki rollerine ilişkin kendilerini ve arkadaşlarını başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir.

3.2.2.2. İkinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Doktor Ayşe'nin gönüllü olarak yardıma muhtaç insanlar için Afrika'ya gitmesi

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin bir önceki yaratıcı drama etkinliğine göre sürece katılmaya daha istekli oldukları ve oyun kurallarına uymayan arkadaşlarını uyardıkları görülmüştür. Öğrencilerin ses tonlarını daha anlaşılır kullandıkları ve etkinliğin daha akıcı ilerlediği gözlemlenmiştir.

Şekil 3. İkinci oturuma ilişkin görsel-1

Öğrencilerin ısınma çalışmalarında otobüs sahnesini başarıyla canlandırdıkları gözlemlenmiştir. Katılımcıların ilk etkinliğe göre daha rahat davrandıkları –mış gibi yaparak oynamaya başladıkları görülmüştür. Etkinlikte öğrenciler materyalleri amacına uygun ve işlevsel olarak kullanabilmişlerdir.

B. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Şekil 4. İkinci oturuma ilişkin görsel-2

Canlandırma çalışmasında otobüs, durak ve yolcuların içinde yer aldığı bir ortam tasvir edilmiştir. Doktor Ayşe iş görüşmesi için gittiği özel hastanede yetkili kişinin ofisinde görüşmüştür. Daha sonra Afrika'ya gidecek olan Doktor Ayşe sırt çantası kullanmıştır. Etkinlik yaşanmış bir olaydan hareketle tasarlanmıştır.

C. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Etkinlik sonunda öğrencilerin günlüklerini istekli bir şekilde yazdıkları görülmüştür. Katılımcıların rollerini güzel oynadıkları ve arkadaşlarının da gerçekmiş gibi davrandıklarını ifade ettikleri gözlemlenmiştir.

3.2.2.3. Üçüncü Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Kermes

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin kermes etkinliğine katılmaktan çok hoşlandıkları ve renkli şapkaları takmak için heyecanlandıkları görülmüştür. Yaratıcı drama etkinliğine adapte olan öğrencilerin verilen görevlere farklı eklemeler yaptıkları gözlemlenmiştir. Etkinlikte katılımcıların aldıkları rolleri severek ve hissederek oynadıkları görülmüştür. Ayrıca drama çalışmasının ısınma aşamasından itibaren öğrencilerin materyalleri amacına uygun kullanabildikleri de gözlemlenmiştir.

Şekil 5. Üçüncü oturuma ilişkin görsel-1

B. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Isınma çalışmasında altı şapkalı düşünme tekniği uygulanmış bu amaçla renkli karton şapkalar kullanılmıştır. Şapkaların öğrencilerin dikkatini çektiği ve drama etkinliğine katılımı artırdığı gözlemlenmiştir. Canlandırma çalışmasında kermes için kitap, kalem ve defter gibi materyaller kullanılmıştır. Etkinliğin kaynağı sosyal yaşamda yardım amaçlı düzenlenen etkinliklerdir. Ayrıca 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kermes konulu bir metin de yer almaktadır.

C. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Katılımcılar etkinlik sonunda drama çalışmasına ilişkin görüşlerini sınıfla paylaşmışlardır. Etkinliklere katılmaya yönelik isteğin bir sonrakinde daha da arttığı görülmüştür. Öğrencilerin birbirlerini değerlendirirken kırıncı olmadan yanlış ya da eksiklikleri ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Sürecin sonunda katılımcılar günlüklerini istekli bir şekilde tutmuşlardır.

Şekil 6. Üçüncü oturuma ilişkin görsel-2

3.2.2.4. Dördüncü Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Kan bağıışı

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Canlandırma etkinliğinde rol alan ana karakterin bilinç koridorundan geçerken hareketleri ile süreci gerçek gibi canlandığı görülmüştür. Öğrencilerin hazırlanan materyalleri kullanmak için çok heyecanlı ve istekli oldukları gözlemlenmiştir.

Şekil 7. Dördüncü oturuma ilişkin görsel-1

B. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Canlandırma çalışmasında temsili kan torbaları, Kızılay kol bantları, Kızılay şapkası, kan bağışını özendirici bir sloganın ve kan bağış aracının olduğu kâğıtlar kullanılmıştır. Etkinliğin kaynağı gerçek yaşamda her insanın ihtiyaç duyabileceği ve karşılaşması muhtemel bir olaydır.

C. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Katılımcıların kan bağış konusunda farkındalıklarının arttığı görülmüştür. Süreçte kullanılan materyallerin dikkat çektiği gözlemlenmiştir. Öğrenciler adeta kan vermek için sıraya girmiştir. Rol oynama becerilerinde gözle görülür bir iyileşmenin olduğu görülmüştür. Etkinliğe ilişkin sorulan sorular doğrultusunda öğrencilerin o güne ait günlükleri istekli bir şekilde kaleme aldıkları gözlemlenmiştir.

Şekil 8. Dördüncü oturuma ilişkin görsel-2

3.2.2.5. Beşinci Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Hayvanları koruma ve onlara yardım etme

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin hayvan maskelerini takmak için birbirleriyle yarıştıkları ve sıra alma konusunda anlaşmalar yaptıkları görülmüştür. Slogan oluşturma etkinliğinde öğrenciler amaca yönelik kısa ve net ifadelerde bulunurken sürece ciddiyetle katıldıkları gözlemlenmiştir.

Hayvanları koruma ve onlara yardım etme konulu drama etkinliğinin ısınma çalışmalarında mısraları ayrı ayrı kesilmiş bir şiiri birleştirmeye çalışan öğrencilerin grup çalışması yaparken birbirlerine saygılı oldukları gözlemlenmiştir. Hayvanların konuştuğu etkinlik ilgiyle izlenmiş ve materyaller rolün gerektirdiği şekilde kullanılmıştır.

Şekil 9. Beşinci oturuma ilişkin görsel-1

B. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Isınma/hazırlık çalışmasında şiir fotokopisi, canlandırma aşamasında sapan, taş ve hayvan görsellerinin olduğu maskeler kullanılmıştır. Etkinliğin kaynağı günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan olaylardır.

Şekil 10. Beşinci oturuma ilişkin görsel-2

C. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin drama etkinliğinde başarılı bir performans sergiledikleri görülmüştür. Sesini duyurmak istedikleri hayvanlarla ilgili yazdıkları sloganlarda problemi anlayabildikleri görülmüştür. Ders sonunda günlüklerin özenle yazıldığı gözlemlenmiştir.

3.2.2.6. Altıncı Oturuma İlişkin Araştırmacı Gözlemleri

Gözlemin Yapıldığı Sınıf: 4/D

Vurgulanan Değer: Yardımseverlik

Etkinliğin Konusu: Ramazan

A. Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Açıklamalar

Son drama çalışmasında öğrencilerin etkinliklerin gelişmesine ve ilerlemesine olumlu katkılar yaptıkları görülmüştür. Öğrenciler etkinliklere aktif katıldıkları gibi kendilerinden de bir şeyler katmaya başlamışlardır. Sınıfta demokratik bir ortam oluşmuş, ele alınan konu büyük bir özveriyle canlandırılmıştır. Öğrencilerin çok mutlu oldukları bunun yanında uygulamanın devam etmesini istedikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler etkinlikteki materyalleri amacına uygun olarak işlevsel bir biçimde kullanmışlardır.

Şekil 11. Altıncı oturuma ilişkin görsel-1

B. Öğretim Sürecine İlişkin Açıklamalar

Canlandırma çalışmasında temsili ramazan kolileri, iftar tabakları, iftar çadırı, iftar topu (balon) kullanılmıştır. Etkinliğin kaynağı kültürümüzde önemli bir yeri olan Ramazan ayı ve çağrıştırdıklarıdır.

Şekil 12. Altıncı oturuma ilişkin görsel-2

C. Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Açıklamalar

Öğrencilerin bu drama etkinliği de dâhil olmak üzere süreçte aktif rol aldıkları görülmüştür. Süreçteki performanslarının gittikçe arttığı gözlemlenmiştir. Arkadaşlarını değerlendirirken daha tutarlı oldukları ve kendileri için yorum yaparken tarafsız kalabildikleri görülmüştür. Etkinlik sonunda sınıfta oluşan tartışma ortamına sınıfın hemen hemen hepsinin katıldığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar son günlüklerini de titizlikle kaleme almışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili literatüre dayalı olarak tartışılmış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda alanda çalışma yapan ya da yapacak araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Yardımseverlik Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Sonuçlar

1. Deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin Yardımseverlik Tutum Ölçeği ön test puanlarına ilişkin sonuçların anlamlı bir farklılık göstermemesi yardımseverlik değerine yönelik öğrenci tutumlarının araştırmanın başında aynı olduğunu göstermektedir. Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son test puanlarında ise deney grubunda yer alan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık çıkması, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin yardımseverlik değerini kazandırmada etkili olduğu yorumu yapılabilir. Annarella (1992) da derslerde yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilerde empati becerisini geliştireceğini ve değer yargılarının oluşmasını kolaylaştıracağını belirtmiştir.

2. Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son test puanlarına ilişkin sonuçların anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen deney grubu öğrencilerinin son testten aldıkları puanların ortalamasının ön testten aldıkları puanların ortalamasından kısmen daha yüksek çıkması Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sürece yönelik olumlu katkısı olarak değerlendirilebilir. Gürol ve Serhatlıoğlu (2009) da değerler eğitiminde yaratıcı dramının değer kazandırmada etkili yöntemlerden olduğunu ifade etmiştir. Değerler eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının (Gervais, 2006; Aykaç, 2008; Demirtaş, 2009; Ütkür, 2012; Demir, 2013; Tedik, 2013; Kahrıman, 2014; Erdem Zengin, 2014; Ulubey, 2015; Av Hartuç, 2015; Çelik, 2016; Ada, 2016; İbiş, 2017; Kılıç, 2017; Akgün, 2018; Barcın, 2018) değerlerin kazandırılmasında etkili olduğu tespitinde bulunmuşlardır.

3. Kontrol grubu öğrencilerinin ön testten ve son testten aldıkları puanların ortalamalarının ön test lehine anlamlı bir şekilde farklılaşması muhakkak ki

öğrencilerin değişen tutumlarıyla ilgili değildir. Burada öğrencilerin ölçeği dikkatsiz bir şekilde okumuş olmaları ya da ölçeği okumadan işaretlemiş olmaları etkili olabilir.

Uygulama Sürecinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlık altında yaratıcı drama oturumlarına ilişkin öğrenci günlüklerinden elde edilen sonuçlar verilmiştir.

Birinci Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Öğrencilerin günlük hayatta karşılaşması muhtemel, zor bir durum karşısında soğukkanlılıkla çözüme ulaşabilmeleri ve yardıma muhtaçlara yardım edebilme becerisini kazandırmayı amaçlayan etkinlikte öğrencilerin yardım etme konusunda sorumluluk almada tereddüt yaşamadıkları görülmüştür. Öğrencilerin dramada oynamak istedikleri rolün “doktor” rolü olması hayat kurtarma ve insanlara yardım etmede istekli oldukları sonucunu doğurmaktadır. Öğrencilerin drama etkinliğinde tanımadıkları birisine yardım etmeleri karşısında kendilerini çok mutlu hissetmeleri ve bu durum karşısında huzur duymaları öğrencilerin yardımseverlik değerini drama etkinliğiyle içselleştirmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Öğrencilerin bu etkinlikte kendi içlerinde uyumlu ve sorumlu davranmayı öğrendikleri de görülmüştür. Bu durumu destekler mahiyette Aktepe (2010) de yaptığı çalışmada 4. sınıfta yardımseverlik değerinin etkinliklerle öğretiminin öğrencilerin yardımseverlik değerini öğrenmelerini kolaylaştırdığı ve süreci eğlenceli bir hâle getirdiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Ada (2016) da yaratıcı drama yönteminin erken çocukluk döneminde değerler eğitimi konusunda etkili olduğu tespitini yapmıştır.

İkinci Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Yaratıcı drama etkinliği ile öğrencilere başka ülkelerdeki yardıma muhtaç insanlara yardım edebilme noktasında bilinçli davranma ve sorumluluk alma bilinci kazandırmak amaçlanmıştır. Etkinlikte öğrencilerin bazıları gerektiği takdirde ailelerinden ayrı kalmayı göze alarak yardıma muhtaç insanlara sevak yardım edebileceklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler insan hayatı ve para arasında

tercih yapma durumunda insan hayatını tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bu da öğrencilerin vicdani sorumlulukla hareket edebileceklerini göstermektedir. Demirtaş (2009) araştırmasında değer eğitiminde yaratıcı drama temelli programın etkili olduğu tespitinde bulunarak en çok öğrenilen değerlerden birinin de dayanışma-yardımseverlik değeri olduğunu belirtmiştir. Ulubey (2015) de araştırmasında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin sorumluluk duygularını ve derse yönelik tutumlarını geliştirdiği tespitinde bulunmuştur.

Üçüncü Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu uygulamada sosyal sorumluluk gerektiren etkinliklere gönüllü olarak katılım sağlamanın insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı geliştireceğini göstermek amaçlanmıştır. Daha önce öğrencilerin büyük çoğunluğunun kermese katılmadığı dikkate alınınca etkinlik süresince öğrencilerin yardıma muhtaçlar için bir şeyler satıyormuş gibi yapmaları ve bundan büyük bir mutluluk duyduklarını belirtmeleri drama etkinliği ile amaçlanan hedefe ulaşıldığını göstermektedir. Dramada kullanılan altı şapkalı düşünme tekniği öğrencilerin olaylara farklı bakış açısı kazanmalarında yardımcı bir unsur olmuş ve öğrencilerin topluluk karşısında rahatlıkla konuşmalarını da kolaylaştırmıştır.

Dördüncü Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Günümüzde önemli bir konu olan kan bağışı hususunda öğrencilerin farkındalıklarını artırmayı amaçlayan etkinlikte öğrencilerin kan bağışı için istekli oldukları görülmüştür. Burada etkinlikte kullanılan materyallerin önemli katkısı olmuştur. Etkinlik için hazırlanan temsili kan torbaları öğrencilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Etkinlik sonunda öğrencilerin, kan bağışının insanların hayatlarını kurtaracağını belirtmeleri ve bu yöndeki olumlu ifadeleri önemli bir konunun kavratıldığını göstermektedir. Öğrenciler etkinlikte kendilerini olayların içindeymiş gibi hissetmişlerdir. Av Hartuç (2015) drama yönteminin derslerde sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirmesi, arkadaşlarının karşısında oynadığı rolü ile çocuğun farkındalık düzeyini artırması, doğaçlama ile dersin zevkli hâle gelmesi ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması bakımından tercih edildiğini belirtmiştir.

Beşinci Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu etkinlikte bakıma muhtaç hayvanların korunup kollanması ve onların da canlı birer varlık olduklarının kavratılması amaçlanmıştır. Etkinlik sonunda öğrencilerin yazdıkları sloganlarda “yardım et”, “yiyecek ver”, “zarar verme” gibi ifadelerin ön plana çıkması aslında öğrencilerin toplumdaki problemin boyutlarını iyi gözlemlediklerini düşündürmektedir. Etkinlik sonunda öğrencilerin hayvanlara yardım eden kuruluşları sayabilmeleri süreçte örtük olarak öğretimi yapılan konunun kavrandığını göstermektedir. Öğrencilerin ayrıca çeşitli hayvanların sesini duyurmak istemeleri çevreye olan duyarlılıklarının bir göstergesi olabilir. Aykaç (2008) araştırmasında sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği tespitinde bulunmuştur. Özer (2004) ise ilköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin ders başarılarına anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Yetim (2015) yaptığı çalışmada örnek olay yönteminin yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin öğretiminde drama yöntemine göre daha etkili olduğunu tespit etmiştir.

Altıncı Oturuma İlişkin Öğrenci Günlüklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu yaratıcı drama etkinliğinde ramazan ayının yardımlaşma ve dayanışma ayı olduğu, birlik ve beraberliğin pekiştirildiği bir zaman dilimi olduğunun kavratılması amaçlanmıştır. Öğrenciler daha öncesinde yaşlı kişilere, komşularına ve Suriyelilere yardım ettiklerini belirtmişlerdir. Bir öğrenci de balkonda kalan kediye yardım ettiğini belirtmiştir. Öğrenciler temsili ramazan çadırında kültürümüzde önemli bir yeri olan iftar sofrasını hep birlikte hazırlamışlardır. Bu süreçte öğrenciler iftara yetişmek için çabaladıklarını ve yardım kolilerini büyük bir sevinç ve heyecanla yardıma muhtaçlara ulaştırdıklarını ifade etmişlerdir. Çelik (2016) araştırmasında değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu ve öğrenme sürecini somutlaştırdığını belirtmiştir. Değerlerin müfredatın bir parçası olması gerektiğini belirten (Crowther, 1995) eğitim kurumlarının süreçte ailelerle beraber hareket etmesinin de önemine işaret etmiştir.

Gözlem Verilerinden Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlık altında gözlem verilerinden elde edilen sonuçlar belli başlıklar altında açıklanmıştır.

Gözlemlenen Öğrencilere İlişkin Sonuçlar

Süreçte gözlemlenen öğrencilerin ilk etkinlikte çekingen davrandıkları ve seslerini verimli kullanamadıkları görülmüştür. Etkinlikler ilerledikçe öğrencilerin süreçte daha etkin rol oynadıkları ve görev aldıkları tespit edilmiştir. Ulubey (2015) yaptığı çalışmada yaratıcı drama yönteminin canlandırma aşamasının öğretici ve yaşama hazırlayıcı olduğunu, dersi eğlenceli ve ilgi çekici hâle getirdiğini ve derse katılımı artırdığını belirtmiştir. Drama etkinliklerinde öğrencilerin birbirlerine destek oldukları ve görev aldıkları canlandırma çalışmasında ilgili değerın özünü yansıtabildikleri görülmüştür. Öğrencilerin konuya ilişkin materyalleri amacına uygun ve işlevsel olarak kullanabildikleri de tespit edilmiştir.

Gözlemin Yapıldığı Sınıfta Öğretim Sürecine İlişkin Sonuçlar

Öğretim sürecinde gerçek yaşamdan hareketle oluşturulmuş etkinliklere yer verilmiştir. Sözkese (2015) de değerlerin bir program çerçevesinde verilmesinin daha faydalı ve öykü temelli yaratıcı drama yönteminin değer ediniminde etkili olduğunu ifade etmiştir. Gervais (2006) de kişisel hikâyelere dayanan drama etkinliklerinin değerler eğitiminde kullanılabileceğini belirtmiştir. Süreçte birbirinden farklı yöntem ve teknik kullanılmıştır. Altı şapkalı düşünme tekniğı öğrenciler tarafından çok sevilmiştir. Canlandırma aşamasında konunun özüne uygun yardımcı materyallerden yararlanılmıştır.

Gözlemin Yapıldığı Sınıfta Ölçme-Değerlendirmeye İlişkin Sonuçlar

Yaratıcı drama etkinliklerinde katılımcılar aktif olarak süreçte yer almışlardır. Her etkinliğin sonunda sınıfta oluşturulan tartışma ortamına öğrenciler istekli bir şekilde katılmış ve sürece ilişkin görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Dersin sonunda günlükleri titizlikle kaleme aldıkları da

gözlemlenmiştir. Sarı (2017) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın öğrencilerin ders başarısını ve derse olan tutumunu olumlu yönde etkilediği tespitinde bulunmuştur. Öğrenciler öz değerlendirme yaparken kendilerini tarafsız bir biçimde eleştirebilmişlerdir. Akran değerlendirmede ise daha nesnel ifadeler kullanarak kırııcı olmamaya özen göstermişlerdir.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Yapılan araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yaratıcı drama etkinlikleriyle tasarlanan derslere karşı ilgili olmaları bu yöntemin özellikle değer kazandırmada kullanılmasının faydalı olabileceğini düşündürmektedir.
2. Drama etkinliklerinde kullanılan materyallerin süreçte öğrencileri motive ettiği düşünülünce drama etkinliklerinde öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun materyal kullanılması gerektiği söylenebilir.
3. Okullar drama etkinlikleri için uygun hâle getirilmelidir. Drama etkinliklerinin yapılabileceği müstakil sınıflar oluşturulmalıdır.
4. Kimi etkinliklerin planlanandan daha fazla sürdüğü düşünülünce, drama etkinlikleri için ayrılan sürelerin iyi planlanması gerekmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Günümüzde değerler eğitimi ve yaratıcı drama konuları hakkında yapılan araştırmalar artmasına rağmen bu konuların birlikte ele alınıp uygulandığı örneklerin artması alan yazına önemli katkılar sunacaktır.
2. Bu çalışma sosyal bilgiler dersiyle ve dördüncü sınıflarla sınırlıdır. Benzer çalışmalar disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınıp uygulanabilir.
3. Öğrencilerin değerlere ilişkin tutumlarını tespit etmek amacıyla farklı ölçme araçları geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Ada, E. (2016). *Erken çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitime olan etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Adıgüzel, H.Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-29.
- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akbaba-Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 7-17.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17, 2, 403-414.
- Akgün, K. (2018). *Okulöncesi eğitiminde kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin çocukların değerler edinimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “yardımseverlik” değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Annarella, L. A. (1992). Creative drama in the classroom. *Eric Digest*, ED391206.
- Av Hartuç, D. (2015). *İlkokul 2. sınıf hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretime ilişkin bir uygulama önerisi* (Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, M.Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi yöntemleri-etkinlikler-kaynaklar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayten, A. (2009). *Prososyal Davranışlarda Dindarlık ve Empatinin Rolü* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bacanlı, H. (1999). Üniversite öğrencilerinin değer tercihleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5, 4, 597–610.
- Bakır, O. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken değerlerin ailelerin sosyo ekonomik durumlarına göre incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barcın, F. (2018). *Okul öncesi eğitimde kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin çocukların değerler edinimine etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Beldağ, A. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği)* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Beldağ, A. (2019). Öğretim programlarında değer eğitimi. S.Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi Farklı Bakışlar Örnek Etkinlikler içinde* (ss. 135-144). Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Bilsky, W. & Schwartz, S. H. (1994). Values and personality. *European Journal of Personality*, 8, 163-181.
- British Psychodrama Association. (2019). What is psychodrama? http://www.psychodrama.org.uk/what_is_psychodrama.php adresinden 02.6.2019 tarihinde alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları: tasarımı ve yürütülmesi*. Y. Dede ve S. B. Demir (Çev. Ed), Ankara: Anı Yayıncılık.

- Crowther, E. (1995). An independent school library- classroom-parent partnership program to encourage respect, responsibility, courtesy, and caring for prekindergarten through eighth grade. (*Eric Document Number: Ed388964*).
- Curriculum Corporation (2003). The Values Education Study Executive Summary, Final Report. http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/VES_Final_Report14Nov.pdf adresinden 20.01.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Çelik, Ö. (2016). *Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, Z. (2014). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin yardımseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (*Erzurum ili örneği*) (Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çiçek, B. (2017). *4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Hatay ili örneği* (Yüksek Lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Demir, G. (2013). *Bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı drama ve John Somers yaklaşımı* (Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demir, M. (2017). *Dindarlık-yardımseverlik ilişkisi (Malatya örneği)* (Yüksek Lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramının etkililiği* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirtaş, S. (2015). Hayat bilgisi/sosyal bilgiler öğretimi ve drama. T. Erdoğan (Ed.). *Okul Öncesinden İlköğretime Kuramdan Uygulamaya Drama içinde* (ss. 267-292). Ankara: Eğiten Kitap.
- Deniz, C. (2011). *İlköğretim birinci kademe 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi* (Yüksek Lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- DfEE & QCA .(1999). The National Curriculum: Handbook for Primary Teachers in England.
<http://www.educationengland.org.uk/documents/pdfs/1999-nc-primary-handbook.pdf> adresinden 19.3.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması* (Yüksek Lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğanay, A., & Sarı, M. (2004). Elementary school students' devotion level to democratic values and comparison of the effect of overt and hidden curriculum on gaining democratic values in terms of students and teachers opinions. *Educational Administration in Theory and Practice*. 39, 356-383.
- Ekşi, H. (2003). Temel insanî değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.
- Erdem Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Erdoğan, T. (2015). Türkçe öğretimi ve drama. T. Erdoğan (Ed.). *Okul Öncesinden İlköğretime Kuramdan Uygulamaya Drama içinde* (ss. 197-233). Ankara: Eğiten Kitap.
- Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A. & Schmitz, H. (2001). *İlköğretimde drama*. (Çev. L. Küçükahmet, H. Borçbakan, S.S. Karamanoğlu) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gervais, M. (2006). Exploring moral values with young adolescents through process drama. *International Journal of Education & the Arts*, 7(2), 1-34.
- Greene, M. (1991). Values Education in the Contemporary Moment. *The Clearing House*, 64(5), 301-304. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/30188622>.
- Gümüş, O. (2016). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde Türk büyüklerine saygı, aile birliğine önem verme ve vatanseverlik değerlerinin karma yaklaşıma dayalı etkinliklerle öğretimi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gürol, A. ve Serhatlıoğlu, B. (2009). Değerlerin kazandırılmasında yaratıcı dramının rolü. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu*, s. 52-59.
- Hendy, L. & Toon, L. (2001). Supporting drama and imaginative play in the early years. Buckingham: Open University Press.
- Huitt, W. (2004). Values. *Educational Psychology Interactive*. Valdosta, GA: Valdosta State University. <http://www.edpsycinteractive.org/topics/affect/values.html> adresinden 12.7.2018 tarihinde edinilmiştir.
- İbiş, E. (2017). *Değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kahriman, M. (2014). *İlkokul 3.sınıf hayat bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer algıları üzerine etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay.
- Kaner, S. (1990). Psikodrama-kuram, teknik ve araçlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fakülte Dergisi Cilt 23 (Sayı 2)*, Ankara.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, Z. (2017). *Yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerin 60-66 aylık çocuklara değer kazandırılmasında etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi. F.N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.). *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları içinde* (ss. 253-266). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuçuradi, İ. (1971). *İnsan ve değerleri*. İstanbul: Yankı yayınları.
- Lexico .(2019). Helpfulness. <https://www.lexico.com/en/definition/helpfulness> adresinden 23.01.2019 tarihinde alınmıştır.

- Lovat, T. J. & Clement, N. D. (2008). The pedagogical imperative of values education. *Journal of Beliefs & Values*, 29 (3), 273-285.
- Maden, S. (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe dersinde drama yönteminin temel dil becerilerinin kazanımına etkisi (Sevgi teması örneği)* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. Boston: Pearson.
- MEB, (2005). Sosyal bilgiler 4.-5. sınıf programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?islem=1&kno=39> adresinden 20.6.2011 tarihinde edinilmiştir.
- MEB, (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden 20.7.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Oğuz Namdar, A. ve Camadan F. (2016). Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Sosyal Becerilerine Etkisi. *GEFAD*, 36(3): 557–575.
- Oğuz, A. (2015). Drama. T. Erdoğan (Ed.). *Okul Öncesinden İlköğretime Kuramdan Uygulamaya Drama içinde (ss.1-17)*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Oğuz, A. ve Beldağ, A. (2015). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish Studies*, 10 (15), 667-680.
- Oxford Dictionary. (2019). Sociodrama. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/sociodrama> adresinden 10.02.2019 tarihinde alınmıştır.
- Özer, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Peachey, N. (bt). Learner diaries, <https://www.teachingenglish.org.uk/article/learner-diaries> adresinden 10.10.2018 tarihinde alınmıştır.

- Peterson, K. D. & Deal, T. E. (2002). *The shaping school culture field Book* (First Edition). San Francisco: Jossey Bass.
- Robbins, A. (1993). *Sınırsız güç*. (çev. M. Değirmenci) İstanbul: İnkılap kitabevi.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-583.
- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Sart, G. (2015). Gözlem. F.N Seggi, Y. Bayyurt (Ed.) *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımlar içinde* (ss. 219-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50 (4), pp. 19-45.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Sınır Tanımayan Doktorlar .(2018). <http://sinirtanimayandoktorlar.org/hakkimizda/msf-hareketi-ve-isleyis/> adresinden 10.02.2018 tarihinde alınmıştır.
- Simon, S. B., Leland, W. H. & Kischenboum, H. (1972). *Values clarification, a handbook of practical strategies for teachers and students*. New York: Hart Publishing Company Inc.
- Sosyoloji Sözlüğü. (1999). (çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Sözkesen, A. (2015). *60-72 aylık çocukların değer eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Şenol, Z. (2011). *Deyimlerin yaratıcı drama yöntemiyle öğretimi* (Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şimşek, T. (2004). *Çocuk edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Taşpınar M. ve Atıcı, B. (2002). Öğretim model, strateji, yöntem ve becerileri/teknikleri: kavramsal boyut. *Eğitim Araştırmaları*, Yıl: 2, Sayı: 8, 207-215.

- Tedik, G. (2013). *İlkokul 4.sınıfta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcılık becerisine etkisi* (Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Türk Dil Kurumu. (2010). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulusoy, K ve Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak değer ve değerler eğitimi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi içinde* (ss.1-16). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişiyi ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vauclair, C.M., Hanke, K., Fischer, R., & Fontaine, J. (2011). The structure of human values at the culture level: A meta-analytical replication of Schwartz's value orientations using the Rokeach Value Survey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42, pp. 186-205.
- Wilkins, P. (1999). *Psychodrama*. London: SAGE Publication.
- Woll, H. (2013). Process diary as methodological approach in longitudinal phenomenological research, *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 13(2), pp. 1-11.
- Yarar Kaptan, S. (2015). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde hoşgörü değerinin karma yaklaşıma dayalı bilgisayar destekli etkinliklerle öğretimi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yarar Kaptan, S. (2019). Karakter ve değer eğitiminde yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler. S.Z Genç ve A. Beldağ (Ed.). *Değer Eğitimi Farklı Bakışlar Örnek Etkinlikler içinde* (145-170). Ankara: Pegem Akademi.

- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *TÜBAR-XIX, Bahar*, 499-522.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 65-84.
- Yetim, B.N. (2015). *Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin öğretiminde kullanılan örnek olay ve drama yöntemlerinin etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay.
- Yıldırım Becerikli, S. (2003). *Halkla ilişkilerde eleştirel bir yaklaşım; örgüt içi halkla ilişkilerde sosyodrama kullanımı ve iş doyumu düzeyi arasındaki ilişki: ilköğretim öğretmenleri üzerinde bir araştırma* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK1: Yardımseverlik Tutum Ölçeği

	YARDIMSEVERLİK TUTUM ÖLÇEĞİ	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Yardım kurumlarını gerektiğinde arar ve faaliyetlerine katılırım.					
2	İnsanlara her zaman fedakârca davranırım.					
3	Arkadaşlarım için hiçbir yardımı yapmam.					
4	Arkadaşlarım için yardımdan kaçmam.					
5	Karşılık beklemeden gönüllü yardım ederim.					
6	Diğer arkadaşlarımla ilişkim bozulsa bile yardım ederim.					
7	İhtiyacı olanlara para yardımında bulunmak beni mutlu eder.					
8	Birine merhamet ettiğimde mutlu olurum.					
9	Çevremdeki kimsesiz ve yardıma muhtaç kişilere şefkat gösteririm.					
10	Başkalarını mutlu etmek için çaba gösteririm.					
11	Okulda ve okul dışında yardımlaşmaktan hoşlanırım.					
12	İnsanlara yardım ederek toplum hayatını kolaylaştırırım.					
13	Okulumda düzenlenecek olan sosyal ve eğitsel etkinliklere katılmak beni mutlu eder.					
14	Hayırsever insanların topluma yararlı olduklarını düşünürüm.					
15	İyilikseverlik başıma iş açmıştır.					
16	Grup içinde bir şeyleri paylaşmak hoşuma gitmez.					
17	Yardıma ihtiyacım olduğu zaman bana yardım edilmesinden hoşlanmam.					
18	Grup içinde işbölümünü her zaman severim.					
19	İşbirliği gerektiren grup etkinliklerinden zevk duyarım.					
20	Okulda verilen görevlerde arkadaşlarımla yardımlaşırım.					
21	Sorunların üstesinden arkadaşlarımla yardımları sayesinde gelirim.					
22	Çevremdeki sosyal problemleri sosyal kurum ve kuruluşlara iletirim.					
23	İhtiyaç olduğunda yardım kampanyası başlatırım.					
24	Bağış yaparak kurumlara destek olan kişilerden hoşlanmam.					
25	İnsanlara yardım etmenin gereksiz olduğuna inanırım.					
26	Arkadaşlarıma az yardım ederim, daha fazlasını yapmam.					

EK2: Yaratıcı Drama Ortam Gözlem Formu

Amaç: Bu gözlemdede, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle işlenen derslerin değer öğretimine olan yansımalarını belirleyebilmek amaçlanmıştır.
Gözlemin Yapıldığı Sınıf:
Öğretilen Değer:
Etkinliğin Konusu:
Gözlemi Yapan:
Gözlem Tarihi:
Gözlemlenen öğrencilere ilişkin açıklamalar: Öğrencilerin süreçteki rolleri, etkinliğe katılım durumları, arkadaşlarıyla olan ilişkileri, ele alınan konuyu/değeri anlama ve yansıtma durumları, rol oynama becerileri (kendilerinden bir şeyler katabilmeleri, jest ve mimimler, -mış gibi yapabilmeleri vb), öğrencilerin duygusal özellikleri (heyecanlı, tedirgin, mutlu, çekingen, hevesli vb.) materyalleri amaca uygun kullanabilme durumları.
Gözlemin yapıldığı ortama ilişkin açıklamalar: Etkinliklerin yapıldığı yerin mahiyeti, ortamın fiziki özellikleri, duvarların rengi, aydınlatma özellikleri, bulunduğu kat, ortama ilişkin fotoğraf.
Öğretim sürecine ilişkin açıklamalar: Etkinliklerde kullanılan yardımcı materyaller, yöntem ve teknikler, etkinliklerin kaynağı (gerçek yaşam, öğretim programı, ders kitabı vb.).
Ölçme ve değerlendirmeye ilişkin açıklamalar: Etkinlik sonunda sorulan sorular, öğrencilerin öz değerlendirmeleri, öğrencilerin akranları hakkındaki değerlendirmeleri, öğrenci günlükleri, öğrencilerin süreçteki performansları, öğrencilerin etkinliklere katılım durumu.

EK 3: Ders Planları

Uygulama 1

Ders: Sosyal Bilgiler Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
Kazanım	İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.
Araç-Gereç	Doktor Önlüğü, Steteskop, Kulaklık, Direksiyon, A4 Kâğıdı, Müzik
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı Drama, Yapışkan Kâğıtlar, Soru-Cevap
Doğrudan kazandırılacak değer	Yardımseverlik
Kavram	Grup, Kurum, Sivil Toplum Kuruluşu
Beceri	Sebep-sonuç ilişkisini belirleme
Öğrenme – Öğretme Süreci 1.Giriş (Engage) : Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Bugün okula yürüyerek gelirken yolda yaralı bir köpek gördüğünü anlatır. Köpeğe yardım etmek istediğini fakat çevresinde kimseyi bulamadığını söyler. Çocuklara bu durumda neler yapacaklarını sorar? 2.Keşfetme (Explore): Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak Isınma/Hazırlık etkinlikleri yaptırılır. 1. Etkinlik: Yapışkan kâğıtlar oyunu 2.Etkinlik: Lideri takip etme oyunu 3.Açıklama (Explain) : Yardımseverlik; bireyin iyilikte bulunma, karşılığını ummadan elindeki imkânlarla birisine ya da herhangi bir canlıya faydalı işler yapma, hayırseverlik olarak açıklanabilir. 4.Derinleştirme (Elaborate): Öğrencilerin karşılaştıkları durumlarda arayacakları numaralar ve yardım ederken dikkat edecekleri noktalara değinmek için canlandırma etkinliği yaptırılır. 3. Etkinlik: Ali Ne Yapmalı? isimli drama etkinliği yapılır. 5.Değerlendirme (Evaluate): Öğrencilerin canlandırmalarda gördükleri ve yapılması gerekenleri anlayıp anlamadıklarını tespit etmek için sorular sorulur ve öğrenci günlükleri yazdırılır. Öğrenme - Öğretme Etkinlikleri Isınma / Hazırlık Aşaması 1. Etkinlik: Yapışkan Kâğıtlar Oyunu	

“Öğrenciler iki gruba ayrılır. Öncelikle birinci grup sonra da ikinci grup oyunu oynar. Öğrenciler tek sıra hâlinde yan yana dururlar. Her bir öğrenci araya bir A4 kâğıdı koyularak yapıştırılır. Tüm öğrenciler kâğıtla yapıştırılınca, diğer gruptan onlara yönergeler vermeleri istenir (Öne doğru 3 adım yürüyün, tek ayaküstünde zıplayın, çömelin ve kalkın vb.). Aralarındaki kâğıdı düşüren iki öğrenci oyun dışında kalır ve diğer öğrenciler oyuna devam ederler. Tüm kâğıtlar düştüğünde oyun sonlandırılır. Aynı işlem ikinci grup için de uygulanır.” (Demirtaş, 2015: 272).

2. Etkinlik: Lideri Takip Etmek

Başlangıçta öğretmen, lider rolünü üstlenir. Öğretmen en öne geçer ve öğrenciler arkasında sıra oluşturur. Müzik başladığında farklı yönergelerle çocukları yönlendirir. Kısa bir süre sonra arkadaki çocuğa liderlik görevi bırakılır. Öğretmen sıranın en arkasına geçer. Herkes en az bir kez liderlik yapıncaya kadar buna devam edilir (Fulford, 2001: 12). Etkinlik süresince aşağıdaki ifadeleri liderin sınıfla paylaşması sağlanır.

1. Mahallenize yeni taşınan çocuğu oyununuza dâhil ediyorsunuz.
2. Yaşlı bir amcaı elektrik faturasını ödeyeceğı yere götürüyorsunuz.
3. Annenize bayram temizliğı için yardım ediyorsunuz.
4. Babanız bahçedeki çiçekleri sularken ona yardım ediyorsunuz.
5. Trafiktesiniz ve arkanızdan gelen ambulansın geçmesi için yol açıyorsunuz.

Canlandırma Aşaması

3. Etkinlik: Ali Ne Yapmalı?

Öğrencilere aşağıdaki durum anlatılır.

“Ali bir hafta sonu arkadaşlarıyla piknik yapmak için mahallenin manavının önünde buluşmuştur. Piknik için aldıkları malzemeleri kontrol ederken köşedeki bir evden cama vurulduğunu fark etmiş ve eve doğru yönelmiştir. Pencereye yaklaştığında yaşlı bir teyzenin yardım istediğini duymuştur. Yaşlı teyze, Ali'yi içeri çağırmıştır.” Öğrenciler iki gruba ayrılır ve aşağıdaki iki yönergeye göre canlandırma yapmaları istenir.

-Ali içeri girince yaşlı teyzeye yardım etmek için telefonu alıp 112 Acil Servisini aramıştır.

-Ali manavın önüne gelerek yardım etmesi için manav amcadan yardım istemiştir.

Değerlendirme Aşaması

4. Etkinlik: Günlük Yazma

1. Acil bir durumda aranması gereken numaralar hangileridir?
2. Ali'nin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
3. Hasta bir kişi ile karşılaştığınızda neler yapmalısınız?
4. Topluluk/sınıf önünde bu etkinliğı yaparken neler hissettiniz?
5. Bu etkinliğı izlerken neler hissettiniz? sorularından hareketle günlük yazdırılır.

Uygulama 2

Ders: Sosyal Bilgiler	
Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
Kazanım	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.
Araç-Gereç	Direksiyon, video, müzik, mikrofon, sırt çantası
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı Drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama
Doğrudan Kazandırılacak Değer	Yardımseverlik
Kavram	Dayanışma, sosyal etkileşim, sorumluluk
Beceri	Sebeup-sonuç ilişkisini belirleme
Öğretme - Öğrenme Süreci	
1.Giriş (Engage) : Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Çocuklara günlerinin nasıl geçtiğini sorar. Daha sonra dün akşam bir haber izlediğini ve bu haberde savaş bölgelerinde ve salgın hastalıkların olduğu yerlerde görev yapmak için gönüllü olan doktorlardan bahsedildiğini anlatır. Çocuklara: “Sizin de çevrenizde buna benzer kişiler oldu mu?” sorusu sorulur.	
2.Keşfetme (Explore): Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak olan Isınma / Hazırlık etkinlikleri yaptırılır. 1.Etkinlik: Balon oyunu 2. Etkinlik: O Bizim Otobüsümüz oyunu	
3.Açıklama (Explain) : Sınır Tanımayan Doktorlar silahlı çatışma, salgın hastalık ve doğal afet durumlarından etkilenen veya sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılan insanlara acil yardım hizmeti veren uluslararası bir bağımsız tıbbi insani yardım kuruluşudur. Bu kuruluş; dil, din, ırk, toplumsal cinsiyet ve siyasi görüş ayrımı gözetmeksizin yalnızca ihtiyaca dayalı olarak sağlık hizmeti sunar (Sınır Tanımayan Doktorlar, 2018). Öğrencilere Somali konulu video izletilir.	
4.Derinleştirme (Elaborate): Öğrencilerin durumu daha iyi anlamaları için canlandırma çalışmaları yapılır. 3. Etkinlik: Yaşam Çemberi oyunu oynanır. Doğaçlama yapabilmeleri için çocuklara gerekli bilgiler verilir ve başlarından geçebilecek durumları canlandırmaları istenir.	
5.Değerlendirme (Evaluate): Etkinlik sonunda öğrenci günlükleri tutturulur.	

Öğrenme - Öğretme Etkinlikleri

Isınma / Hazırlık Aşaması:

1.Etkinlik: Balon Oyunu

Öğretmen hareketli bir müzik açar ve öğrencilere farklı renklerde balonlar dağıtır. Müzik eşliğinde oynayan öğrenciler balonları yere düşürmemeye gayret ederler. Oyun ilerledikçe öğrencilerden ellerini ve ayaklarını kullanmadan balonlarla oynamaya devam etmeleri sonrasında ise sadece vücutlarının bir bölümüyle oyunu devam ettirmeleri istenir (Erdoğan, 2015: 203).

2. Etkinlik: O Bizim Otobüsümüz

Çocuklardan birine bir otobüs şoförü rolünü üstlenmesi söylenir. Havanın kararmakta ve yağışlı olduğu söylenir. Otobüs durağa gelmiş ve iki çocuk koşarak otobüse atlamış. Biran önce eve gitmek istiyorlar çünkü anneleri hasta ve bütün gün evde yalnızmış. Durakta otobüs bekleyen diğer insanlar iki çocuğun sıranın önüne geçerek otobüse bindiklerini görünce çok kızmışlar. Şoför de bundan memnun olmamış. Sizce şoför ne diyecektir? Çocuklar ne diyecek ve ne yapacaklardır? Kuyruktaki insanların tutumu ne olacaktır? (Fulford vd., 2001: 53).

Canlandırma Aşaması

3.Etkinlik: Yaşam Çemberi

Bir kâğıt beş parçaya bölünür. Ortasına isim ve yaş yazılır. Geri kalan dört kısma “ev, aile, oyun, gün” başlıkları atılır. Bu kısımlar karakteri tanıtacaktır. Bu başlıklar oldukça geneldir; bu sayede grup beyin fırtınası yaparak karakter hakkında özgürce bilgi oluşturabilir (Adıgüzel, 2014: 406). Öğrencilerden verilen bölümlerle ilgili kısa konuşma metinleri yazmaları istenir. Öğrencilerin hazırladıkları diyalogları canlandırmaları istenir.

Ayşe, 30 yaşındadır.

Ev: Ayşe, Tıp Fakültesini bitirdikten sonra Van'da ailesiyle beraber yaşamaya başlamıştır.

Aile: Ayşe'nin 4 tane kardeşi vardır. Annesi ev hanımı, babası da esnaftır. Kardeşleri öğrencidir.

Oyun: Akşam haberlerinde Afrika'ya Katarakt ameliyatı yapmak için gönüllü göz doktorlarının arandığını duyar. Bu durumu ailesiyle paylaşarak Afrika'daki insanlara yardım etmesi gerektiğini anlatır. Kendi ülkesinde her zaman bu parayı kazanabileceğini ama bir daha bu insanlara yardım etme fırsatı bulamayacağını düşünerek Afrika'ya gitmek için gönüllü doktor olmaya karar verir.

Gün: Ayşe, Ankara Tıp Fakültesini bitirdikten sonra Van'da özel bir hastaneyle iş görüşmesine gitmiştir.

Değerlendirme Aşaması

4. Etkinlik: Günlük yazma

1. Siz Doktor Ayşe'nin yerinde olsaydınız ne yapardınız?
2. Sizce Doktor Ayşe doğru olanı yapmış mıdır?
- 3.Ülkemizde kalıp para kazanmayla yardıma muhtaç insanların olduğu ülkeye gidip hasta muayene etme arasında kalmanız durumunda ne yapardınız?
4. Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?
5. Etkinlikte tekrar görev almak ister misiniz? sorularından hareketle günlük yazdırılır.

Uygulama 3

Ders: Sosyal Bilgiler	
Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler
Kazanımlar	Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.
Araç-Gereç	Temsilî kermes malzemeleri, altı şapkalı düşünme tekniği için renkli şapkalar
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı drama yöntemi, Altı şapkalı düşünme tekniği, Rol oynama, Soru-cevap
Doğrudan Kazandırılacak Değer	Yardımseverlik
Kavram	Sosyal etkileşim, dayanışma
Beceri	Sebep-sonuç ilişkisini belirleme
Öğretme - Öğrenme Süreci	
1.Giriş (Engage) :	
Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Çocuklara önceden konuştukları ve seçmiş oldukları kardeş okul yararına düzenleyecekleri kermes etkinliği için evlerinden neler getirdikleri sorulur.	
2.Keşfetme (Explore):	
Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak olan Isınma/Hazırlık etkinlikleri yaptırılır.	
1. Etkinlik: Ayna oyunu	
2. Etkinlik: Altı şapkalı düşünme tekniği	
3.Açıklama (Explain) :	
Kermes: Bir derneğe, bir çalışmaya yardım sağlamak amacıyla genellikle açık havada satış yapılarak gelir sağlanan toplantıdır (TDK, 2010). Kermeslerde gönüllü kişilerin hazırladığı çeşitli ürünler satılarak elde edilen gelir ilgili derneğin yardım faaliyetleri için kullanılır. Hayır çarşısı adıyla da anılan kermesler, okullar tarafından da düzenlenebilir. Veliler tarafından hazırlanan ürünler satılıp okulun giderlerinde kullanılması için ayrılır.	
4.Derinleştirme (Elaborate):	
Öğrencilerin durumu daha iyi anlamaları için canlandırma çalışmaları yapılır. 3. Etkinlik: Kermesimize destek olur musunuz?	
5.Değerlendirme (Evaluate):	
Öğrencilerin canlandırmalarda gördükleri ve yapılması gerekenleri gelmeyen arkadaşlarına anlatmaları için mektup yazmaları istenir. Daha sonra herkes başka bir arkadaşının mektubunu okur. Daha sonra öğrencilerin günlükleri yazmaları sağlanır.	

Öğrenme - Öğretme Etkinlikleri

Isınma / Hazırlık Aşaması:

1. Etkinlik: Ayna Oyunu

Çocukları ikiye bölün ve eşleyin. Birisinin yaptığı hareketleri diğerinin de bir ayna gibi yansıtması gerektiğini anlatın. İlk önce ellerini ve kollarını hareket ettirmelerini isteyin (Fulford vd., 2001).

2. Etkinlik: Altı şapkalı düşünme

Altı şapkalı düşünme tekniği, bireyin düşüncelerini belli doğrultuda gerçekleştirmesi için rehberlik eder. Her rengin farklı bir anlamı vardır. Beyaz, tarafsız; kırmızı, duygusal; siyah, karamsar; sarı, iyimser; yeşil, yaratıcı; mavi, değerlendiren şapkadır (Adıgüzel, 2014). Öğrencilere gerekli bilgiler verildikten sonra kermes etkinliğini düzenleme kararı bu şapkalar doğrultusunda tartışılır.

Canlandırma Aşaması

3. Etkinlik: Kermesimize destek olur musunuz?

Altı şapkalı düşünme tekniğine göre tartışan öğrenciler kermes düzenleme kararı alır. Kermes için gerekli malzemeler hazırlanır ve oyun başlatılır.

Değerlendirme Aşaması

4.Etkinlik: Günlük yazma

1. Daha önce kermese katıldınız mı?
2. Kermes kimler için yapılabilir?
3. Drama etkinliğinde en çok hoşunuza giden neydi?
4. Siz hangi şapka ile düşünmek istediniz? Sorularından hareketle günlük yazdırılır.

Uygulama 4

Ders: Sosyal Bilgiler Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler
Kazanımlar	Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.
Araç-Gereç	Temsili kan torbaları, Kızılay kol bantları, Kızılay şapkası, bant
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı Drama, Üçlü kucaklaşma
Doğrudan Kazandırılacak Değer	Yardımseverlik
Kavram	Sorumluluk
Beceri	Sebeup-sonuç ilişkisini belirleme
Öğretme - Öğrenme Süreci 1.Giriş (Engage) : Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Dün internette gezerken acil olarak 0Rh- kan arandığını duydum. Hemen bir sağlık ocağına gidip neler yapabileceğimi sordum. Siz hiç böyle bir anons duydunuz mu? Eğer duysaydınız ne yapardınız, soruları yöneltilir. 2.Keşfetme (Explore): Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak olan Isınma / Hazırlık etkinlikleri yaptırılır. 1.Etkinlik: Üçlü Kucaklaşma Oyunu 2.Etkinlik: Selamlamalar Oyunu 3.Açıklama (Explain) : Bağış: Bir şeyin hibe edilmesi, verilmesi anlamına gelir. Kan bağışı: Kan vermek için sağlıklı yerinde olan bir insanın kendi kanını gerekli durumlarda aynı kan grubuna ait kişilerde kullanılması için bağışlamasıdır. Kan: Damarlarda dolaşarak hayati görevleri yerine getiren kırmızı renkteki sıvıya verilen isimdir. Kan bağışı aşağıdaki aşamalardan oluşur: • Bilgilendirme ve form doldurma • Kayıt • Doktor muayenesi • Kan bağışı işlemi • İkram ve istirahat 4.Derinleştirme (Elaborate): Canlandırma etkinliğine geçilir. 5. Değerlendirme (Evaluate): • Öğrencilerden canlandırma etkinliğindeki olaydan hareketle gazete haberi yazmaları istenir. Öğrenci günlükleri yazdırılır. Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri Isınma / Hazırlık Aşaması	

1.Etkinlik: Üçlü Kucaklaşma Oyunu

Çocuklardan birbirlerinin arasında serbestçe dolaşmaları istenir. Söylenen sayı kadar öğrencinin birbirleriyle bir araya gelerek sarılmaları istenir. Grubun eşit şekilde bölüneceği sayıları söylemeye dikkat edilir (Fulford vd., 2001).

2.Etkinlik: Selamlamalar Oyunu

Çocuklar sınıf içinde yürür ve karşılaştıkları kişinin ismini söyleyerek tokalaşır. Daha sonra tokalaşma yerine arkadaşlarını selamlayabilecekleri farklı hareketler yapmaları istenir. Birbirlerine isimleriyle hitap etmeye devam etmelidirler (Fulford vd., 2001).

3.Etkinlik: Bilinç Koridoru

Karşılaşılan bir ikilemin çözümünde, önemli bir kararın verilme anında ana karaktere yardımcı olur. Karşılıklı iki sıra hâlinde dizilmiş kişiler arasından ana karakter yavaşça yürür ve koridordan geçer. Kahramanın yaşadığı ikilem karşısındaki kişiler tarafından dile getirilir (Adıgüzel, 2014). Mehmet ve Ayşe çok yakın iki arkadaştır. Ayşe düzenli olarak Kızılay'a giderek kan vermektedir. Bunu, kanın sürekli bir ihtiyaç olmasından dolayı yapmaktadır. Mehmet ile konuştuklarında, Mehmet'in de kan bağışında bulunmak istediğini ama içneden korktuğu için bunu yapamadığını öğrenir. Arkadaşları ile bu duruma çözüm üretmek için bir araya gelir ve Bilinç Koridoru oluşturulur. Mehmet bu koridordan geçerken arkadaşları ona neden kan vermesi gerektiğini anlatır. Böylece sonunda bir karara varılır.

1. kişi: Aşı olurken de korktun mu?
2. kişi: Ya sen de hasta olsaydın ve kana ihtiyacın olsaydı?
3. kişi: Ben de senin gibi korkuyordum ama gidip kan verdim ve korkum geçti.
4. kişi: Eğer kan bekleyen kişi senin aileden biri olsaydı ne yapardın yine kan vermek istemez miydin?
5. kişi: Kan veren kişilerin daha sağlıklı olduğunu biliyor muydun?
6. kişi: Eğer kan vermeye gidersen sonunda sana bisküvi ve meyve suyu ikram ediyorlar kaçırmanız.
7. kişi: Sen kan verdiğinde bir hayat kurtaracaksın.
8. kişi: Kan sürekli bir ihtiyaçtır. O yüzden düzenli olarak kan bağışlamalı ve çevremizdeki kişilere de bunu söylemeliyiz.
9. kişi: Seni yalnız bırakmayız, istersen yanında geliriz.
10. kişi: Bu otobüsler yeterince temiz ve kullanılan enjektörler sadece bir kerelik kimsenin kanı kimseye karışmıyor.
11. kişi: Senden hemen kan almıyorlar önce kan değerlerine ve kilona bakıyorlar eğer bir sorun yoksa senden kan alıyorlar.
12. kişi: Hadi gel burada bir kan bağış otobüsü var hemen oraya gidip kan bağışında bulunalım.

4. Etkinlik: Günlük Yazma

1. Niçin kan bağışında bulunuyoruz?
2. Kan vermek için hangi şartları taşımak gerekir?
3. Siz Mehmet'in yerinde olsaydınız ne yapardınız?
4. Drama etkinliğinde ne hissettiniz? sorularından hareketle günlük tutmaları istenir.

Uygulama 5

Ders: Sosyal Bilgiler Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler
Kazanımlar	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.
Araç-Gereç	Hayvan maskeleri, şiir çıktıları, makas, sapan, taş
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı Drama, Sunuş Yöntemi, Soru-Cevap
Doğrudan Kazandırılacak Değer	Yardımsızlık
Kavram	Sorumluluk
Beceri	Sebeup-sonuç ilişkisini belirleme
1.Giriş (Engage) : Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Dün akşam okuduğu şiirleri okula getirdiğini ve bunları okumak isteyen olup olmadığını sorar.	
2.Keşfetme (Explore): Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak olan Isınma/Hazırlık etkinlikleri yaptırılır. 1.Etkinlik: Şiir okuyorum. Öğrencilere şiirler verilerek okutulur. 2. Etkinlik: Doğru sıralama nasıl? Çocuklara önceki etkinlikte okudukları şiirlerin mısraları kesilerek ayrı ayrı verilir ve bunları sıraya koymaları istenir.	
3.Açıklama (Explain) : Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlılara hayvan denir. Çocuklara tarihi kuş evlerinden ve hayvanlarla ilgili haberlerden bahsedilir.	
4.Derinleştirme (Elaborate): Canlandırma etkinliğine geçilir. 3. Etkinlik: Hayvanlar konuşuyor. Etkinlik öncesi öğrenciler için hayvan resimlerinden maskeler yapılır. Öğrenciler bu maskeleri takarak etraftaki insanlara seslerini duyurmaya ve yardım çağırmaya çalışırlar.	
5.Değerlendirme (Evaluate) Hayvanları koruma ve onlara yardım etmeyle ilgili slogan yazınız.	
4.Etkinlik: Günlük tutma 1. Gelecek kış hayvanlara nasıl yardımcı olmak isterdiniz? 2. Yaralı bir hayvan bulsanız ne yaparsınız? 3. Hayvanlara yardım eden kuruluşlar hangileridir? 4. Siz hangi hayvanın sesini duyurmak isterdiniz? sorularından hareketle günlük tutmaları istenir.	

Uygulama 6

Ders: Sosyal Bilgiler Sınıf: 4	
Öğrenme Alanı	Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler
Kazanımlar	1.Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir. 2. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.
Araç-Gereç	Temsilî Ramazan kolileri, iftar tabakları, iftar çadırı, iftar topu(balon),masa örtüsü, müzik
Süre	40' + 40' Dakika
Strateji-Yöntem-Teknik	Yaratıcı drama, rol oynama, soru-cevap
Doğrudan Kazandırılacak Değer	Yardımseverlik
Kavram	Sosyal etkileşim, dayanışma
Beceri	Sebeup-sonuç ilişkisini belirleme
1.Giriş (Engage) : Öğretmen sınıfa girer ve selam verir. Her yerde Ramazan için hazırlıklar yapılıyor. Sizin evinizde de Ramazan için yapılan hazırlıklar var mı? 2.Keşfetme (Explore): Öğrencilere drama sürecinde kullanılacak olan Isınma / Hazırlık etkinlikleri yaptırılır. 1. Etkinlik: Sandalye Kapmaca Oyunu: Müzik açılır ve çocukların sayısından bir eksik olacak şekilde sandalye koyulur. Müzik durduğunda sandalyeye oturmaları istenir. 2.Etkinlik: İftara Koşuyorum. Sınıf iki gruba ayrılır. Birinci grup iftar için hazırlık yapar ve ikinci grubun yemeğe gelmelerini bekler. Birinci gruptan hangi hazırlıkları yaptıkları, neden telaşlandıkları ve iftarın önemini anlatmaları istenir. İkinci gruptan davet edildikleri iftara yetişmeye çalıştıklarını oynamaları istenir. 3.Açıklama (Explain) : Ramazanda yenen akşam yemeğine iftar denir. İftarda insanlar bir araya gelir ve masalarını hazırlayarak ezanın okunmasını beklerler. Bu sayede bir araya gelinir ve paylaşımda bulunulur. 4. Derinleştirme (Elaborate): Canlandırma aşamasına geçilir. 3. Etkinlik: İftar Çadırı Okulda bir hazırlık yapılarak okulun bahçesinde iftar çadırı kurulur. Etraftaki esnaflar, dolmuş şoförleri, satıcılar, komşular, fırıncılar ve evlerine iftara yetişmek için koşturanlar iftar çadırına davet edilir. Balon iftar topu olarak patlatılır. Ezan okunur ve oruç açılır. Etkinlik bu şekilde devam ettirilir.	

4.Etkinlik: Yardım Kampanyası

Bir öğrenciye muhtar rolü verilir ve mahalledeki yardıma ihtiyacı olan kişiler belirlenir. Gönüllü kişilerin başışladığı ramazan paketlerini dağıtmak için harekete geçilir. Paketler tek tek evlere teslim edilir. Ayrıca mahalledeki çocuklara bayramlık hediyeler alınır.

5. Değerlendirme (Evaluate):**5.Etkinlik:** Günlük yazma

1. Hiç yardıma muhtaç birine yardım ettiniz mi?
2. Yardıma ihtiyacı olan kişilere hangi kurum ve kuruluşlar destek olur?
3. Maddi durumunuz çok iyi olsa ve zengin olsanız ne yapardınız?
4. Ramazan paketlerini dağıtırken neler hissettiniz?
5. Etkinliği canlandırırken neler hissettiniz yardıma muhtaç kişileri mutlu etmek ve onlara destek olmak nasıl bir duyguydu? sorularından hareketle öğrenciler günlüklerini yazarlar.

EK 4: Uygulama İzin Talebi

	T.C. RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı	
Sayı : 87374136-302.08.01-E.2743		01.09.2016
Konu : Tez Çalışması İzni (Berra YILMAZ).		
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi : 19.08.2016 tarih ve E.8898643 sayılı yazı.		
Van Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün, Enstitünüz Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden TC kimlik numaralı Berra YILMAZ hakkındaki ilgi yazısı ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.		
		e-imzalıdır Ali Rıza ŞAHİN Daire Başkanı
Ek : İlgi Yazı (3 Sh.)		
Fener Mah. Zihni Derin Yerleşkesi 53100 Rize / TÜRKİYE Tel : +90 (464) 223 81 07 Fax : +90 (464) 223 31 66 Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Belge Kodu : E7522A6E-618F-458A-9C03-B3024242A46 - http://ebys.erdogan.edu.tr/EBYS/eimzadogrulama		
oidb@erdogan.edu.tr		

EK 5: Uygulama İzin Onayı

	T.C. VAN VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 57155155-480.99-E.8898643 Konu : Tez Çalışması İzni	19.08.2016
RECEP TAYYİP ERDDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı)	
İlgi : 11.08.2016 tarih ve E.2252 Sayılı Yazınız.	
İlgi yazınız ekinde gönderilen anketin uygulaması ile ilgili il olurları ile "Anket Araştırma ve İnceleme, Başvuruları Değerlendirme Komisyonu"nun 06 nolu kararı ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi arz ederim.	
Celal GEZİCİ Millî Eğitim Müdürü V.	
EKLER: İl Oluru (1 Sayfa) Komisyon Kararı (1 Sayfa)	
Adres: A.Gazi Muh.Işıkale Cad.69045-VAN Elektronik Ağ:vannem@trnch.gov.tr e-posta: trp@van.meb.gov.tr Ayrıntılı bilgi için:B.AYDIN ŞeC. Tel:0432-2224162-67 Faks: 0432-2234361	
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evrak.saglik.gov.tr adresinden 8387-423b-3adc-9bfb-1c62 koda ile teyit edilebilir.	

EK 5 Devamı

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353/480.99 E 9024881
Konu : Anket Uygulama Onayı

24.08.2016

İL MAKAMINA

İlgi :Recep Tayyip Erdoğan Üniv. Rektörlüğünün 11.08.2016 tarih ve E.2252 S. Yazıları.

İlgi yazı ekinde gönderilen anketin, müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket Araştırma ve İnceleme, Başvuruları Değerlendirme Komisyonu" tarafından, 16.08.2016 tarih ve 06 nolu karar sayısında belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Metin ERMİŞ
Millî Eğitim Şube Müdürü

Uygun Görüşle arz ederim.
Orhan BEDİR
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

O L U R
24.08.2016

Kıyasettin KIREKİN
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

A Gazi Mah. 65040/VAN
Elektronik Ağ: <http://van.meb.gov.tr>
e-posta: vannm@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: BAYDİN Şef.
Tel: (0432) 222 41 62-67
Faks: (0432) 222 41 64

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6d74-50e4-3a7d-b0c0-6e4c koda ile teyit edilebilir.

EK 5 Devamı

Van Valiliği
İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Araştırma ve İnceleme Başvuruları Değerlendirme
Komisyon Kararı

Karar Sayısı: 06

Tarih: 16.08.2016

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörlüğünce, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Berna YILMAZ**'ın **"İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik Değerinin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Kazandırılması"** konulu tez çalışması kapsamında ilimiz İpekyolu İlçesi

İlkokulu Müdürlüğündeki öğrencilere uygulama yapabilmesi için yapılmış olan başvuruyu ilişkin evraklar ve ekleri komisyonumuzca incelenmiştir.

İlimiz İpekyolu İlçesi İlkokulu Müdürlüğündeki öğrencilere yönelik olarak yapılacak uygulamanın 12 ders saati süreceği ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada kullanılacak **"Yardımseverlik Tutum Ölçeği"** uygulanacaktır.

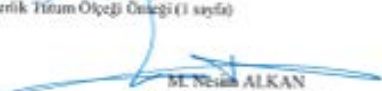
Uygulanacak anket 26 maddeden oluşmaktadır. Komisyonumuz; bu maddelerdeki ifadelerin ilkokul öğrenci seviyesine ve ilkokul ders müfredatlarına uygun olduğu, cevaplanmasında herhangi bir problemin olmadığı yapılacak uygulamanın konu, amaç, kapsam ve yöntem bakımından bir sakıncası bulunmadığına kanaat getirmiş olup, ayrıca uygulamanın yapılmasında;

- Çalışmanın İpekyolu İlçesi İlkokulu Müdürlüğü'nde 2016/2017 eğitim öğretim I. yarıyılı içerisinde yapılması,
- Uygulamanın, okul idaresinin belirleyeceği süre zarfında, okul çalışma saatlerini hiçbir şekilde aksatmayacak bir şekilde programlanarak yapılması,
- Çalışma hakkında okul idaresine önceden bilgi verilmesi,
- Çalışma hakkında öğretmen öğrencilere uygulamanın amaç, yöntem ve kapsamı hakkında bilgi verilmesi,
- Uygulamaya katılımın tamamen *gönüllülük esasına* dayandırılması,
- Uygulamada kullanılacak ölçek üzerinde herhangi bir isim ya da kişiyi tespit edilebilecek bir işaretin (imza, numara, özel kuralama vb.) bulunmaması,
- Elde edilecek verilerin *hiçbir şekilde başvuru amacının dışında kullanılmaması*,

Husularının da dikkate alınması kaydıyla uygun görmektedir.

EKler:

- 1) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörlüğü 11.08.2016 tarih ve 2252 sayılı yazılan
- 2) Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Berna YILMAZ**'ın dilekçesi
- 3) İlgili çalışmaya ait tez örneği (9 sayfa)
- 4) Yardımseverlik Tutum Ölçeği Örneği (1 sayfa)

İl Nispet ALKAN
İl Millî Eğitim Şube Müdürü
Başkan

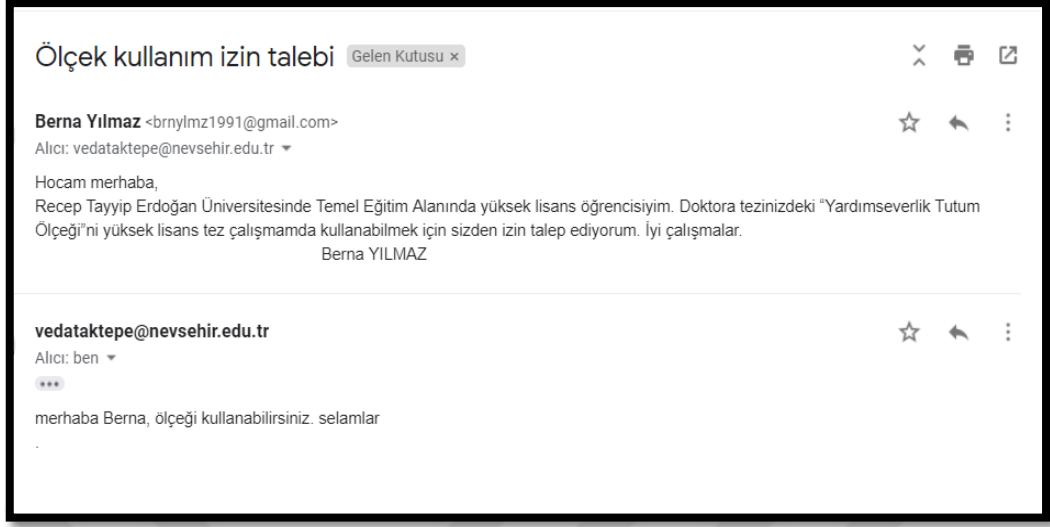

Metin ERNİ
İl Millî Eğitim Şube Müdürü
Üye

Salih ÇELİK
M.İnc. M.İ.T.A.Y. Müdürü
Üye

Erkan KUTUR
Rehberlik Öğretmeni
Üye

Mehmet Emin FIRAT
Öğretmen
Üye

EK 6: Ölçek Kullanım İzni

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Berna YILMAZ		
Doğum Yeri ve Yılı	Vize, 1991		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce, Başlangıç		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2010	2014	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Çalıştığı Kurumlar		Başlama - Ayrılma Yılı	
1.Fevzi Geyik İlkokulu, İpekyolu,VAN		2015	2016
2.Düzmahalle İlkokulu, Çamlıhemşin, RİZE		2016	2018
3.Ünsal İlkokulu, Kepez, ANTALYA		2018	Hâlen
İletişim (eposta)	brnylmz1991@gmail.com		